

HAK-İŞ

TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

MAYIS 1986
Sayı: 5

ŞİRKETLER:

**BATIYOR MU
BATIRILIYOR MU ?**

ANAYASA GÜNDEMİ

*Sayın Cumhurbaşkanına
Açık Mektup*

HAK-İŞ

TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

AYLIK EĞİTİM VE
MESLEK DERGİSİ
"HER AYIŞI SORULARDA YAYINLAR"

MAYIS 1986
Sayı: 5

Sahibi
Türkiye Hak İşçi Sendikaları
Konfederasyonu adına,
Genel Başkan
Necati ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni
Genel Eğitim Sekreteri
Salim USLU

Yazı İşleri Müdürü
Zekeriya İLKDOĞAN

Yazışma Adresi
HAK-İŞ DERGİSİ
Cihan Sk. 1/36 Sıhhiye-ANKARA
Tel: 29 85 53

Yıllık Abone Ücretleri
Yurtiçi: 2500 TL.
Almanya: 35 DM.
Fransa: 100 FF.
S.Arabistan: 45 Riyal
Amerika (uçakla): 20 \$
Diğer Ülkeler: 12 \$ Karşılığı döviz.

Posta Çeki Hesabı
HAK-İŞ DERGİSİ
210986

- * Yayın Kurulu, gönderilen yazılarda dil, anlatım ve yayın tekniği yönlerinden değişiklik yapabilir.
- * Dergiden kaynak belirtilerek alıntı yapılabilir.
- * Gönderilen yazı ve resimler iade edilmez.
- * Yazılarda belirtilen görüşler yazarların kişisel düşünceleridir.
- * Yayınlanan yazılara telif ücreti ödenir.

Dizgi,
Ahsen Basın Sanayi A.Ş.
Tel: 25 92 56

Pikaj, Film
Baskı
Gaye Matbaası-ANKARA

Baskı Tarihi
31 MAYIS 1986

Yayınlarından

YAYIN POLİTİKAMIZ

Yayın hayatına başlarken ne için ve hangi ölçü ile ortaya çıktığımızı kısaca ifade etmiştik. Ve yine; "Mütevazi imkânlarla göre geniş bir istişare neticesinde devamlılığı esas alarak, muhtevası samimi bir emek mahsülü, sahasında orijinal ve doyurucu bir yayın organı olma gayretiyle..." demıştik.

Dergimiz, 5 ayı geride bırakırken bu kısa sürede bu gayreti devam ettire-gelmıştır. İnanyoruz ki gayretimiz semeresini vermektedir. Dergimize gelen yüz-lerce mektup, telefon ve ziyaretler neticesinde bu kanaate ulaşılmaktadır.

Bu girişten sonra dergimize değişik bir açıdan bakan ve öyle görmek iste-yen bir kısım dostlara buradan seslenmek istiyoruz. Bu doğrultuda yazılı ve şifahi bize intikal eden görüşlere cevaben kısaca şunu söyleyebiliriz:

Hak-İş'in bir işçi kuruluşu olduğunu, demokratik bir müessese olarak ve bu müessesenin kurallarına uyma zorunluluğu içinde bulunarak çalıştığının ha-tırdan çıkarılmaması gerekir. Hak-İş bulunduğu yer ve şartları unutmadan fa-aliyetlerini düzenlediği için günden güne artan bir hizmet ortaya koymaktadır.

Hak-İş'i, salt fikir ve çıkış ile değil mücerret planda, içinde bulunduğu şartlar içinde değerlendirmek gerekmektedir. Hayalindeki Leyla'sını arayan ki-şi yerine elindeki hayalindeki dönüşürme gayreti olan bakış açısını kazan-mak gerekir inancındayız. Bu vesileyle bir rivayeti burada, bu sohbetimize bir misal olsun diye sunuyoruz. Misal şu:

"Adamın birisi methini duyduğu bir zatı görme aşkıyla yıllarca diyar di-yar dolaşarak arar. Uzun bir arayış sonunda iyice ümitsizlenmenin verdiği ruh hali içinde başka bir yol tutmaya karar verir. Görmediği o zatın kendine göre düşündüğü bir suretini resme döker. Artık bu resmi göstererek aramaya başla-mışken bir gün karşısına çıkan bir zat aradığı kişinin, kendisi olduğunu söy-ler. Seyyah ise elindeki resimle karşılaştığı bu zatı hiç benzetemez ve bütün uğraşlara rağmen gerçekten aradığı zat olmasına rağmen onun olduğuna ikna edilemez ve kendi çizdiği resimdeki zatı aramaya devam eder".

Evet, bu misalden sonra netice olarak kısaca diyoruz ki; Aziz dostlar! Hak-İş, gördüğünüz şekil ve icraatıyla ortadadır. Herkesin değişik çizip de öy-le görmek istediği bir Hak-İş'i araması yerine atın o resimleri hep beraber en güzel şekilde görmeye, onu yüceltmeye çalışalım.

İşte yayın politikamız.

İyiye, güzele, doğruya giden yolda el ve gönül birliği içinde bütün dostları selâmların en yücesi ile selâmlar, okuyucularımızın Bayramlarını tebrik ederiz.

Zekeriya İlkdoğan

BAŞKANDAN...

GENEL GREV Mİ?

Calışma hayatını yeniden düzenleyen yasaların, "Hak Alma" ve "Hak Arama" müesseselerini fiilen ortadan kaldırdığı hepimizin bilgisi dahilindedir.

Bilindiği gibi anılan iki müessesenin işlerliğini temin eden gözde araç GREV'dir. Grevin ise bir hak olduğu tartışmasızdır. Hasbelkader Çalışma Hayatında faaliyet gösterebilen Sendikalarla, imtiyazlı sendikaların GREV hakkını hiç bir çekingenlik göstermeden kullanmaları kaçınılmazdır. Unutmamalıdır ki, sendika ve sendikacıların birinci derecede önemli görevi GREV hakkını ihyadır, ilga değildir.

Yeni dönem sözleşme düzeninde, sözde güçlü, esasta imtiyazlı sendikaların, Şeytandan kaçarcasına bu hakkı kullanmaktan kaçtıklarına üzülerek şahit olmaktadır.

Grev aracını yerinde ve zamanında kullanmak gerçekten bir haktır. Ancak bu aracın, tahrip ve Milli Serveti yakıp yıkmak için kullanılması, kabul lenilmelidir ki Vata ve Millete olduğu kadar biz zat süzcülüğünü yaptıığımız işçi kitlesine de haksızlıktır ve hatta ihanettir. Bugünkü sıkıntıların özünde, geçmişteki bir kısım olumsuzlukların yattığını görmezlikten gelmek mümkün değildir. Olayımızda etki, dozu çok yüksek oranda bir tepkiyle mukabele görmüştür. Bir yanlışı, başka bir yanlışıyla düzeltmek hernekadar mümkün değilse de, maalesef gelişmekte olan Türkiye'mizin ve günümüzün geçer akçesi de budur.

Grev olayını ana hatlarıyla böyle özetledikten sonra, esas üzerinde duracağımız husus, son günlerde sözü çok edilen "Genel Grev" konusudur.

Öncelikle şu gerçeği tesbit etmek gerekir: Özel ve resmi nitelikli toplantılarda, "bu yasalarla grev yapılamaz, grev yapmak kahramanlık işidir, bu kahramanlığı da kimse bizden beklemesin." beyanında bulunan imtiyazlı işçi kuruluştur, gerçekten Genel Grev kararı alabilir ve bunu uygulamaya koyabilir mi? Elcevap: hayır. tüm özellikleriyle çalışanlar tarafından çok iyi tanınan bu kuruluş, bırakın uygulamasını, böyle bir karar için toplantı tertib etmeye dahi cesaret gösteremez. Zira, yukarıya aldığımız beyanlar, anılan kuruluşun üst düzey sözcülerine aittir.

Şimdi soruyoruz, siz kimi kandırdığınızı zannediyorsunuz. Bir kısım ileri sloganlarla işçi nezdinde itibar yenileyeceğinize mi inanıyorsunuz? Anayasa ve yasalarca, yasal kabul edilen grevi daha "kahramanlık olay" olarak niteleyen sizler, başta Anayasa ve yasal kabul edilen "Genel Grevi" hangi cesaret ve cüretle yapacaksınız.

Dahası "bu yasalarla grev yapılamaz" diye kendilerini şartlandıranların, oldukça masum grev ve dahi menfi tavır takınanların "Genel Grev" beyanları güldürücü değil midir? Bu şartlanmışlık, işverenlere karşılıksız verilen çek değil midir?

Bir taraftan %25'lere imza atarken, diğer taraftan "Genel Grev" beyanınızın altında yatan gerçek emelinizi haykırarak sesin bulunduğunu neden atlıyorsunuz. Bilesiniz ki artık meydan boş değildir.

Şahsen yanılmış olmayı ve bizi yanıltmalarını bekleriz. Ama nerede o ses ve nerede o nefes.

Türk-İş Yönetimi hakikaten bir şey yapacak, ancak nereye!

Necati Çelik

ANAYASA GÜNDEMİ

**4 Yıl önce susanlar, alkış tutanlar, konuşmayanlar
BUGÜN KONUŞUYORLAR!**

HAK-İŞ 4 YIL ÖNCE 4 YIL SONRA YİNE AYNI KONUŞUYOR

12 Eylül 1980 tarihi, Türkiye için yeni bir dönem başlangıcı. Bu yeni dönem; ülkenin idari yapısı ile köklü değişiklikleri ortaya çıkardı. İnsanlar değişti, kanunlar değişti, adeta eskiyen herşey değişti.

En büyük değişiklik, tabi ki kanunlarda gerçekleştirildi. Kanunların kaynağı olan Anayasa sağladı bu köklü değişimi.

Bu değişim, sessiz-sedasız gerçekleştirildi. Ama gürültüsü sonra başladı. Şimdi gürültünün mihenk noktası Anayasa 18.10.1982 kabul tarihi ile bugün, aradan geçen uzun zamanda artarak devam eden bu gürültü, kulakları hergün daha zorlayıcı bir tona yüklenmiş durumda.

Bu gürültüye, bir işçi kuruluşu olarak aynı kaba gürültü ile katılmak için konuyu gündeme getirmiş değiliz. Sadece geçmişte susanların, alkış tutanların bugün mikrofonu bırakmak istememeleri ve "Seçmene Selâm" durmaları karşısında ağızımız açık kalakalmışız. Ancak, "Edep yahu!" diyebiliyoruz.

TÜRK-İŞ'E NE OLUYOR?

Siyasileri yadırgamıyoruz. Eskisiyle, yenisiyle alışla gelmiş rollere karşı başışıklık kazanmışız âdetta. Ama kendi sahamda bir Türk-İş'e ne oluyor demeden duramıyorum. Başkanının TV'deki endamı, hükümete bakan verdiğiniz Genel Sekreterinizin icraatı belleklerde kapkara duruyor. Hayrola, günah mı çıkartıyorsunuz baylar!

Bu günlerde işkolları sayısının azaltılması çalışmaları için felâket tellâllığı yapanların, aynı çalışma içinde eski sendikacıların koltuklarını sağlamaştırın düzenlemeler karşısında, susuz çeşme gibi "tısssss" ediyorsunuz. İşte, Anayasa için de aynı huyunuz görülmüştü. Allah aşkına "tıss" ve "tellâllık" dışında bir ses çıkmaz mı sizden? Aman sakın "Genel Grev de yapıyorum ya" deme. Görüyorsun, sana taahhütte bulnanlar, "hayır, bulunmadım" deyiveriyor. Sonra gidip Başkanla "monolog" yapmak zorunda kalırsın.

Sen, "tıss"lı, "tellâlcı", "monologlu" tavrını devam ettir en iyisi. Yoksa basın adama hiç acımaz da "İki yüzlü Türk-İş" deyiverir. (Yankı Dergisi)

Bak sen bu tavrınla yine "Hak-İş'te kim, biz onları muhatap almıyoruz" diye basında (Güneş-14.3.1986) cevap hakkını kullanabilirsin. Sen o cevap hakkını kullanmadan ben kim olduğumu sana söyleyeyim: "Ben, dün ne isem bugün oyum. Ben, dün ak dediğime bugün kara demiyenim. Ben size göre, cüce olsam da herkül postuna bürünüp boyundan büyük homurtu için zoraki bir gürüntüye girmiyenim. Ve kısaca ben Hak-İş'im."

Söz Anayasa'dan açıldı, senin yüzünden boş laflara takıldım kaldım. Sen cevap hazırlarken, hele hele Cenevre enerjisiyle dolu iken müsaade et kendi konuma döneyim.

HAK-İŞ DİYOR Kİ:

Evet, Anayasa diyorduk. Ve yeni bir şey demeden ve sözü fazla uzatmadan gündemdeki bu konuya, geçmişte dediklerimizle yaklaşmakla yetiniyoruz. Diyeceklerimizi, noktasına dokunmadan HAK-İŞ'in 24-15 Aralık 1985'te yapılan 4. Büyük Genel Kurulu'na sunulan Çalışma Raporu'ndaki "Anayasa Görüşü"nü aynen aktararak noktalyoruz.

ANAYASA GÖRÜŞÜMÜZ

Bilindiği üzere 12 Eylül sonrası 2485 sayılı kanunla kurulan Danışma Meclisi tarafından seçilen Anayasa Komisyonu yeni Anayasayı hazırlamak üzere faaliyete geçmiş, bununla ilgili olarak Sendika, Üniversite, Gazeteciler ve İşveren Kuruluşlarından görüş istemiştir.

Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığı ile yapılan yazışmalarımızı sunuyoruz :

KONFEDERASYONUMUZCA 15 ŞUBAT 1982 TARİHİNDE
ANAYASA HAZIRLIK KOMİSYONUNA SUNULAN
ANAYASA GÖRÜŞÜMÜZ

I — GENEL OLARAK ANAYASA HAKKINDA DÜŞÜNCE VE ÖNERİLER

Yeni Anayasa 27 Mayıs Anayasa'sı gibi reaksiyoner bir Anayasa olmamalıdır. Anayasa tanzim edilirken birinci derecede Milletimizin ihtiyaçları ve ana tercihleri, millî ve tarihi karakteri gözönünde tutulmalıdır. Başka Anayasalardan gerektiği takdirde istifade edilmekle beraber, o anayasalardan hiçbirisi temel alınmamalı, terceme veya adapte heveslerine iltifat olunmamalıdır.

Yeni Anayasada memleketimizi 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül öncesi şartlarına yeniden sürükleyecek yetersizlikler ve aksaklıklar olmamalıdır.

Devletimizin gücü ve hukukî otoritesini koruyacak ve zaafa uğratmadan devam ettirecek esaslar tedvin edilmelidir. Bu cümleden olarak bütün devlet müesseselerinin yetki hudutları açık bir kuvvetler ayrılığı prensibine yer verilmeli ve fakat kuvvetler ayrılığının tatbikatta devletin fonksiyonlarını zaafa uğratmasına izin verilmemeli, kuvvetler arasında bir iç denge sağlanmalıdır.

1. Temel Hak ve Özgürlükler :

Yeni Anayasa, Temel Hak ve Özgürlükleri tanımalı, korumalı ve bu konularda açık, kesin hükümler ihtiva etmelidir. Temel Hak ve Özgürlüklerin kötüye kullanılmasını önleyecek tedbirler getirilmeli, fakat bu tedbirler hiçbir zaman hürriyetlerin özünü zedeleyecek biçimde olmamalıdır.

Temel Hak ve Hürriyetler konusunda Yeni Anayasa eskisinden daha ileri ve elverişli hükümler ihtiva etmeli, geriye dönüş olmamalıdır.

Din ve vicdan hürriyeti, tam ve kâmil mânâda tanınmalıdır. Tarihte insan haklarına, temel hak ve hürriyetlere en çok değer veren millet şüphesiz bizim milletimizdir. Milletimiz bu hak ve hürriyetleri hem kendisi için sevmiş ve istemiş ve hem de bütün milletler için tabii saymıştır. Asırlarca idareimizde bulunan milletlerin din, vicdan ve düşünce hürriyetine asla tecavüz etmeyen, daha batıda İnsan Hakları mefhumu yok iken, batı engizisyon mezalimi ile, hür düşünce ve vicdan sahiplerini, yüz kızartıcı işkencelere tabi tutarken, bütün insanlığa, insan haklarını tanıyan bizim milletimizdir.

Milletimiz, bu konuda kendilerini İnsan haklarına saygılı zanneden, bugünün uygar sayılan milletlerinden, devletlerinden daha ileri ve daha hassas ölçüleri bütün tarihi boyunca uygulamıştır.

Eğer ecdadımız din, ırk, mezhep ve düşünce ayrımı yaparak diğerlerinin haklarına tecavüz etseydi, asırlarca idareimizde kalan meselâ balkan ülkeleri haklarını eritir, bunlar 6 asır sonra kendi dini ve millî karakterleriyle ortaya çıkmak imkânından mahrum kablardı.

Kanaatimize göre vicdan, düşünce hürriyetleri ve laiklik konusunda bizim batıdan değil, batının bizden alacağı dersler vardır. Milletimiz din dahil bütün konuların istismarına kapılmayacak, aldanmayacak, aldatılmayacak seviye ve olgunluktadır. Bu bakımdan eski Anayasa'da olduğu gibi, istismarı önleyeceğiz diye din, vicdan ve düşünce hürriyetlerini zedeleyici ve yok edici ve tatbikatta da faydası kalmamış olan hükümlerden sarfınazar edilmelidir.

Anayasa'da laikliğin kesin ve açık tarifli yapılmalı, laikliğin şekilde ve sathta kalan yanlış ve ilim dışı tefsirlerine izin verilmemelidir.

Üniversiteler muhtar olmalı fakat bu muhtariyet ilmi ölçüler içerisinde olmalı, ideolojik şartlandırma hürriyeti olarak kullanılmamalıdır. Suistimalini önleyecek tedbirler alınmalıdır.

Temel Haklardan seyahat, basın, toplantı ve gösteri yürüyüşleri, dernek kurma, hak arama, kanunî yargı mercii, cezaların şahsiliği, isbat hakkı gibi hak ve hürriyetler Anayasa'da en mükemmel haliyle yer almalıdır.

T. C.
DANIŞMA MECLİSİ
ANAYASA Komisyonu

HAK İŞ KONFEDERASYONU BAŞKANLIĞINA

Kon. No: 6
Tarih: 15.2.1982

2485 Sayılı Kanunla kurulu Danışma Meclisi tarafından seçilmiş bulunan Anayasa Komisyonu çalışmalarını sürdürmektedir.

Komisyon çalışmalarında değerlendirilmek amacıyla kuruluşumuzun ve gerek görürseniz kuruluşunuza bağlı kuruluşların da yeni Anayasa üzerindeki görüş ve düşüncelerinin bilinmesinde fayda mütalâz edilmektedir.

Bu itibarla, kuruluşunuz ile alt birimlerinin görüş ve düşüncelerini karşı görüş ve düşüncelerle birlikte aşağıdaki plan çerçevesinde, her konu ayrı kağıtta yer alacak biçimde 20 nüsha olarak düzenlenerek en geç 15 Şubat 1982 tarihine kadar Komisyona ulaştırılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Orhan ALDİKAÇI
Danışma Meclisi
Anayasa Komisyonu Başkanı

Plan :

I. Genel olarak Anayasa hakkında düşünce ve öneriler.

1. Temel hak ve özgürlükler.
2. Yürütme kuvveti.
3. Yasama kuvveti.
4. Yargı kuvveti.
5. Anayasa'da yer alması istenen diğer hususlar.

II. Kuruluşumuzun özel ilgi ve faaliyet alanına ilişkin düşünce ve öneriler.

Türkiye Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Genel Başkanı

Hakkında olan yeni Anayasa Komisyonu Konfederasyonunuzun çalışmalarını bilginize sunmuş olmaya memnuniyetle aldık. Raporunuz 15.2.1982 tarih ve 139 sayılı ile Konfederasyonumuza ulaştırılmıştır.

Değerli bir örnek olarak görüşlerinizi elbetteki yardımcı olacaktır.

Katılı ve yardımlarınız için en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımızla.

Prof. Dr. Orhan ALDİKAÇI
Danışma Meclisi
Anayasa Komisyonu Başkanı

Sayın Cumhurbaşkanına Açık Mektup

Hak-İş (Hak İşçi Sendikaları) Konfederasyonu olarak bütün faaliyetlerinizi, beyanatlarınızı, konuşmalarınızı dikkat ve hassasiyetle takip ediyoruz. Milletimizin ve vatanımızın bütünlüğüne, devamı ve bekasına olan sarsılmaz bağlılığınızı, bütünlüğümüze kast eden iç ve dış düşmanlarımıza karşı birlik ve dirliğimiz için yaptığınız ikazları takdir ediyor ve candan destekliyoruz.

Zât-ı devletlerinin de arzuladığı ve görmeyi, yaşamayı istediği demokrasi düzeninin tam işlemesini, demokrasinin tüm gerekleri ve müesseseleri ile yerleşmesini Hak-İş olarak biz de istiyoruz. Bu istikrarla 1982 Anayasasındaki temel hak ve hürriyetlere aykırı düzenlemelerin ve uygulamaların kaldırılmasını istiyoruz. Anayasa'nın hazırlanış sırasında belirttiğimiz endişe ve üzüntülerimizi giderilmesini arzuluyoruz.

Son olarak Rize'de 14 Nisan 1986 tarihinde yaptığınız konuşmada "Anayasa'nın oluşumuna, kuruluşların serbestçe katkıda bulunması" nı teminen her türlü toplantı yapılmasına, 70 sayılı Milli Güvenlik Konseyi bildirisini ile imkân tanıdığını, hatta Sıkı Yönetim Komutanlarının da iznine bağlı kalmaksızın toplantılar düzenlenebilmesinin mümkün kılındığını beyan buyurdunuz.

Konfederasyonumuzun maruz bırakıldığı olayı Rize konuşmanız vesilesiyle Yüce dikkatlerinizi arz etmek istiyoruz.

Anayasa'nın hazırlandığı dönemde Konfederasyon olarak "Yeni Anayasa Muvacehesinde Çalışma Hayatı" konulu bir sempozyum düzenlemiştik. Sempozyum 13-14 Mart 1982 günleri Ankara'da yapılacaktı. Sempozyumda ise Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı, Prof. Dr. Ali Şafak, Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Prof. Dr. Ruşen Gezici, Doç. Dr. Beşir Hamitoğulları ve benzerleri gibi tanınmış ve konusunda ihtisas yapmış yetkililer konuşacaklardı. Ancak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 9 Mart 1982 tarih ve 7130-9673, 82/3762 sayılı yazısı ile tertiplediğimiz sempozyuma izin verilmediğini yazılı olarak tarafımıza bildirdi.

Rize'de beyan buyurduğunuz 70 sayılı M.G.K. bildirisinin tanıdığı Anayasa'nın oluşumuna serbestçe katkıda bulunma imkânını bildiriye rağmen zamanın sıkıyönetim komutanlığı bize tanımadı. Bu olayı, o dönemin sizlere rağmen aksi davranışlarda bulunan yetkililerini teşhir veya hesaba çekilmeleri gibi bir maksatla zikretmiş değiliz. Halen bazı konularda Zât-ı âlinizin engin müsamahasına rağmen ve meselâ şehir içi ana caddelerde ve diğer yerlerde trafiği kestirme istemediğiniz halde trafiği kesenlerin, Cumhurbaşkanımız olarak pek çok kuruluşların yöneticilerini rahatlıkla kabul ettiğiniz halde size ulaşma müracaatımıza cevap dahi vermeyenlerin bulunduğu bilgilerinize arz etmek için olayı açıkladık.

Meteadit başvurularımıza rağmen makamınıza ulaşamadık ve cevap verme lütfunda dahi bulunulmadı. Türkiye'de 150 bin işçiyi temsil eden ikinci büyük işçi kuruluşu olarak çalışma hayatında yaşanan sıkıntıları, sorunları ve taleplerimizi, herkesi dinleyen, her derde çare bulunmasını isteyen, milletimizin bütün fertleri ve dertleri ile çok yakından ilgilenen Zât-ı âlinize arz etmek istiyoruz. Görüşme talebimizin Makamınıza arz edilmediği kanaatına varmak, talebimizin reddedildiği kanaatından daha kuvvetli görünüyor.

2. Yürütme Kuvveti :

Devlet şekillerinden BAŞKANLIK SİSTEMİNE gidilmeli, Başkanlık tek dereceli olarak millet seçmeli, daha isabetli bir seçim yapılabilmesi için birinci oylamadan sonra ikinci oylamaya imkân verilmelidir. Devlet başkanı aynı zamanda hükümetin de başı olmalı, seçilince hükümetini kurarak derhal işe başlamalı, peşinen meclisten güven oyu almak yerine, mühim ve helli hallerde güvensizlik önergesi verilmesi yolu açık olmalı, kurulacak hükümetlerin devamlı ve istikrarlı olması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Başkanlık sisteminin millî ve tarihî karakterimize en uygun düşen şekil olduğu kanaatindeyiz. Çünkü, milletimiz tarihte ne zaman çok sevdiği ve bağlı olduğu kuvvetli bir lider peşinde olsa, o zaman büyük

ve mühim hamleleri başarmıştır. Liderin güçsüz olduğu şekiller ve şartlar içerisinde ise zaman zaman zaafa düşülmüştür.

Başkanın yürütme organı üzerindeki tesir ve otoritesi güçlendirilmeli, millet ve devlet kaynaşması ve bütünleşmesi, sevgiye ve saygıya dayalı olarak sağlanabilmelidir.

Başkana lüzumu halinde mühim konularda REFERANDUMA BAŞVURMA YETKİSİ tanınmalıdır.

Bütün idarî mercilerin görev ve yetkilerinin sınırlarının belirlenmesini sağlayacak temel hükümler Anayasa'da yer almalı, idaricilerin takdir hakkı keza açık sınırlarıyla belirlenmeli, yargı organlarının bu takdir hakkına doğrudan ve dolaylı olarak müdahale imkânı olmamalıdır. Şimdiye kadar idarenin takdir hakkı belirlenmediği için idarî yargı ile yürütme organlarımız arasında devamlı sürtüşmeler olmuş, bu meseleler parlamentoyu ve partiler arası münasebetleri uzun müddet meşgul etmiş, iç huzuru bozmuştur.

İdarenin güçlü olabilmesi için valiler, kaymakamlar birer protokol

SEMPOZYUM ÇALIŞMAMIZ

13-14 Mart 1982 tarihinde Ankara'da Konfederasyonumuz adına yeni hazırlanan Anayasa'da «Fikir hürriyeti, insan hakları ve çalışma hayatında işçi haklarının en kâmil manada tanınmasını sağlamak» amacıyla bir sempozyum tertipledik.

«Yeni Anayasa muvacesinde Çalışma hayatımıza» konulu sempozyuma, ilmi hüviyete sahip, objektif ve kendi sahalarında ün yapmış, Üniversite Öğretim Üyeleri ile Danışma Meclisi üyelerinin katılarak tebliğler sunacağı, ayrıca konfederasyonumuzun Millî Güvenlik Konseyinin 65 sayılı kararında zikredilen «Bilimsel nitelikte toplantı veya çalışma yapan mesleki kuruluşlardan olduğumuz kanaatiyle «Anayasasının oluşumuna serbestçe katkıda bulunmak» amacıyla tertiplediğimiz sempozyuma Davetiyeler çıkarttık. Ankara'nın en merkezi yerinden yer kiralyarak Pankartlar ve duyurular hazırladık.

Sayı : 06 - 82/49 Tarih, 9/3/1982
Konu : Sempozyum yapılması hk.

SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞINA ANKARA

İLGİ: Konfederasyonumuzun 19.2.1982 tarih ve 06 - 82/48 sayılı yazısı.

İlgi yazınızla 13-14 Mart 1982 tarihlerinde «Yeni Anayasa Düzeni Muvacesinde Çalışma hayatı» konulu bir sempozyum yapmayı planladığımızı bildirmişti.

İlgi yazınıza Sayın Komutanlığınca verilen cevap Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından okunarak tebliğ edilmiştir.

Cevaptan edindiğimiz intibaya göre verdiğimiz bilginin eksik olduğu kanaatiyle müracaatımız yenilemeyi gerekli gördük.

Şöyleki:

1 — Gerçekleştirmek istediğimiz Sempozyum tamamen ilmi bir hüviyete sahip olup, objektif ve kendi sahalarında ün yapmış Üniversite Öğretim Üyeleri ile Danışma Meclisi üyelerinin katılımı ile icra edilecektir. Tebliğ sunacaklarla oturum başkanlarını belirten liste ektedir.

2 — Sempozyuma katılacak zevat özel programlarından feragat ederek toplantıya katılmayı taahhüt etmiş bulunmaktadır. Konfederasyonumuz bu aşamada toplantı yer ve zamanını tesbit ederek, salon kontratosunu yapmıştır. (Ekte)

3 — Konfederasyonumuz, Millî Güvenlik Konseyinin 65 sayılı kararında zikredilen Anayasa düzenine ilişkin «... Bilimsel nitelikte toplantı veya çalışma yapan mesleki kurum ve kuruluşlar...» niteliğine uygun, konu ile «doğrudan ilgili» kuruluşlardan olduğumuz kanaatiyle «Anayasa çalışmalarına serbestçe katkıda bulunmak» amacıyla böyle bir toplantı tertiplemeyi gerekli görmüştür.

Durumu takdirlerinize sunar, gereken cevabın toplantı tarihimizden önce verilmesi için emir ve müsaadelerinizi arz ederiz.

Saygılarımızla

Genel Başkan Genel Sekreter
(İmza) (İmza)

E K İ L E R :

- 1 — Sempozyum programı
- 2 — Kira Kontratosu fotokopisi
- 3 — Anayasa Komisyonu ile Yazışmalarımız

mercii olmaktan çıkarılmalı, yetkileri artırılmalı ve fakat aynı zamanda kanonî denetimleri de artırılarak sorumluluk yüklenmelidir. Bölgele nazara alınarak genel müfettişlikler kurulmalıdır.

Memurların haklarını korumak ve aynı zamanda disiplinli bir idari mekanizma kurmak esas olarak alınmalı, memurlara partizan baskıları önleyecek tedbirler artırılmalıdır. Maaşlarının fiat endekslerine paralel olarak otomatik şekilde artması için EŞELMOBİL sistemi kabul edilmelidir.

3. Yasama Kuvveti :

Yasama Kuvveti, Başkanlık sisteminin icablarına uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

İki meclis sistemi bünyemize uymamış, kalkınması gereken, her zaman meseleleri ve ihtiyaçları artan ve değişen ülkemizin ihtiyaçlarına cevap verememiştir. Yasama organı süratli ve kifayetsiz olmalıdır. Bu bakımdan milletvekili sayısı azaltılmalı, 300'e indirilmeli, tek meclis kurulmalıdır.

Yasama kuvveti ile yargı arasındaki yetki sınırları belirlenmeli, Anayasa Mahkemesinin yargı yerine yasama faaliyeti niteliğinde kararlar alması önlenmelidir.

HAK-İS

YENİ ANAYASA MUVAHACESİNDE
ÇALIŞMA HAYATI SEMPOZYUMU
13-14 MART 1982

TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Bu arada bazı öğretim üyeleride sunacakları tebliğleri Konfederasyonumuza çoğaltılmak üzere teslim ettiler.

19.2.1982 tarihinde teamül üzere Ankara Valiliğine 06 - 82/48 sayılı yazılarımızla müracaat ederek izin talebinde bulunduk.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 9 Mart 1982 tarihli yazısıyla izin verilmediği belirtildi.

9.3.1982 tarihinde tekrar müracaat ederek ilmi bir toplantı olması haschiyle aşağıda sunulan yazımızla Sıkıyönetim Komutanlığına tekrar müracaat ederek izin talebimizi yeniledik, nc yazıkkı müsbet cevap çıkartmak mümkün olmadı.

T.C.
SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ANKARA

SABİN ALK 7130-44/82/113 9 Mart 1982
E O B U : Sempozyum

SIKIYÖNETİM

HAK-İS TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANLIĞINA
ÇARŞI ÇAMLIĞI 69-35-36 DÜZCEP / ANKARA

İlgi: a) Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına 9 Mart 1982 Gün ve SABİN ALK Çarş. 7130-44/82/113 sayılı yazısı.
b) HAK-İS Türkiye HAK İŞÇİ Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanlığına 9 Mart 1982 Gün ve 06-82/49 sayılı yazısı.
İlgi b yazısı ile yapılan istenilen sempozyum'a İlgi a yazısı ile muvafık edilmediği bildirilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederiz.

SİKİYÖNETİM KOMUTANLIĞINA İZİNLE:

Alk Sabin
T.C. Sıkıyönetim Komutanlığına
Çarş. Çam. 69-35-36

T A B İ T İ M

Emniyet Müdürlüğüne - ANKARA
HAK-İS Türkiye HAK İŞÇİ Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanlığına
Çarş. Çam. 69-35-36 Düzcep / ANKARA

Yasama organında partilerin grup kurmaları sağlanmalı. Siyasi hak ve özgürlükler tam ve kâmil manada vatandaşlara ve partilere tanınmalıdır.

Yasama organlarının seçiminde ve seçimle gelen diğer mahallî idareler kademelerinde tam bir seçme ve seçilme özgürlüğü olmalı, vatan- daş tek dereceli seçimlerle karma liste yaparak dilediğini seçebilmeli, millî irâdenin tecellisine ambargo teşkil edebilecek kısıtlamalara gidilmemelidir.

Yasama meclisi seçimleri 5 senede bir yapılmalı, bu aynı zamanda başkan seçiminin de devresi olmalı, 5 yıllık kalkınma planlarını partiler ana hatlarıyla millete arz etmeli, seçilip iktidarı olan parti bu planı 5 sene müddetle tatbik etmeli, bir parti başka bir parti tarafından yapılan planı istemeyerek, tatbik etmek mecburiyetinde kalmamalı. Seçimlerin beş senede bir yapılması, 5 yıllık plan hakkında partilerin geçen 5 senelik uygulamaları hususunda millete hesap vermesini temin

edeceği gibi, memleketi devamlı olarak seçim tansiyonu altında tutmayan, bu tansiyonun aşar seviyeye inmesine imkân veren faydaları sağlamalıdır. Bu takdirde seçmen kütüklerinin daha sıhhatli olarak tanzim için, 5 yılda bir yapılmakta olan nüfus sayımları esnasında aynı günde, nüfus sayımı ile kütük tanziminin yapılması sağlanacak, devlet masraflarından zaman kaybindan kurtulacaktır.

4. Yargı Kuvveti :

Mahkemeler bağımsız olmalı, hâkimlere kânuni ve coğrafi teminat verilmeli fakat hâkimleri denetleyecek mekanizma yeterli hale getirilmelidir.

Dávâların sür'atlenmesi için kanunî tedbirler alınmalı, bunu engelleyen hükümler ıslah edilmelidir.

Yargı tay'in yeterli hale getirilmesi, yargılama ve içtihat yapma fonksiyonlarının gecikmesiz olarak yerine getirmesi sağlanmalıdır. Adliye mekanizmasına artan eksilen iş hacmine göre bünyesini tanzim edebilecek seyyaliyet kazandırılmalıdır.

Yüksek Hakimler Kurulunun görevlerini rahatlıkla yapabilmesi için gerekli teşkilatlanmaya kavuşması sağlanmalı, hakimleri denetleyecek memleket çapında görev yapacak müfettişler kadrosu (teşkilâtı) Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulunun bir organı olarak görev ifâ etmelidir.

Anayasa Mahkemesinin yeri korunmalı, ancak yukarıda da belirtildiği gibi yargı alanı kesin sınırlarla sınırlanmalı, yasama yetkisine dolaylı yollarla müdahalesine imkân olmamalıdır. Anayasa mahkemesi sadece kanunların Anayasaya aykırı olup olmadığını denetlemekle mamamalı, aynı zamanda kanun boşluklarını doldurmak veya kanun çarışmalarını tanzim etmek için yüksek yargı organları tarafından fonksiyon icra ettiklerinden) Anayasaya aykırı olup olmadığını inceleyip karara bağlamalıdır.

5. Anayasa'da Yer Alması Gereken Diğer Hususlar :

a) Memleketimizde Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana çok sayıda kanun çıkartılmıştır. Osmanlı devrinden kalıpta yürürlükte olan mevzuat bile vardır. Bir kanun keşmekeşi hüküm sürmektedir. Bir yerde ne kadar çok kanun varsa o kadar kanunsuzluk vardır prensibine göre, idarede ve yargıda işlemleri aksatan kanun dışı olmakla beraber, tereddütler husule getiren devleti işlemez hale sokan bu durumun ortadan kaldırılmasının zamanı gelmiş ve geçmiştir. Bu bakımdan bu kanunları inceleyecek, gereksizlerini kaldıracak, aynı konuda olanları birleştirecek, zamanın ihtiyaçlarına cevap vermeyenlerini değiştirecek bir tarihi kodifikasyon vazifesinin ifâsı gereklidir. Anayasada bunu emredek bir hüküm sevkedilmeli, parlamento ve ilgili devlet kuruluşlarına bu görevi zorunlu olarak yüklemelidir.

b) Memleketimizi 12 Eylül'e getiren başlıca sebep anarşidir. Bu vatanın evladı oldukları halde bir kısım gençlerimizin bize yabancı, hatta düşman ideolojilere sapmalarının, kendi milletini, kendi devletini yıkmak için ordumuzun karşısına bile silahlı olarak çıkmalarının esas sebebi geçmiş senelerde uygulanmış olan yanlış ve eksik maarif politikasıdır.

Maarif, öğretim ve eğitimden oluşur. Şimdiye kadar öğretim yapılmaya çalışılmış fakat eğitim yapılmamış denecek kadar ihmal edilmiştir. Yeni nesillerin ailesine, milletine, dinine, tarihine bağlı, çalışan olarak yetiştirilmesi, karakterlerinin dürüst, sağlam, adil, imanlı, faziletli olarak teşekkül edebilmesi, gençlerimizin bütün zararlı cereyanlardan arınmış milli, manevî ve tarihi karakterimize uygun, taklitçilikten uzak bir EĞİTİME TABİ TUTULMALARINA BAĞLIDIR.

Bu itibarla Yeni Anayasa'da, milletin topyekün manevî kalkınmaya ve gelişmeye erişmesi için bir maarif reformu yapılması en önemli bir hüküm olarak yer almalıdır.

Bu aynı zamanda bir ahlâk reformu olacaktır. Bu reform, milletimizin fıtratında esasen mündemec olan üstün ahlâk ve karakterin kuvveden fiile çıkmasını, cemiyetimiz için bir huzur saadet unsuru olmasını sağlamayı amaçlamalıdır.

Yakın tarih, sadece maddî alanda kalkınan ülkelerin saadet ve selâmete erişemediklerini, manevî değerleri ihmal ettikleri için çeşitli ah-

lâksızlıkların yıkıcı cereyanların, anarşinin pençesine düştüklerini gösteren ibret levhaları ile doludur. Anarşi önce fikirlerde, dimağlarda yer ederek mikrobonu üretmedikçe fiiliyata geçemez. Bu sebepten en kesin tedâvi yolu anarşiyi fikir plânında yok etmek, önlemektir. Bu yapılmadıkça sadece cezalandırma tedbirleriyle iktifa etmek sadece geçici ve sathî birer tedbirden ileri geçemez.

Bir zamanlar Finlandiya, ahlâk bozukluğundan kıvrınırken yapılan bir eğitim hamlesi ile ahlâkın düzelmesi sağlanmış, Finlandiya mahkemeleri işsiz, hapishaneleri boş kalacak derecede bir huzur ve selâmet

ülkesi clabılmıştır.

İşte bu gayenin tahakkuku için yapılacak reformun emredici hükümlerinin Yeni Anayasamızda yer alması kaçınılmaz tarihi bir vazif olmuştur.

c) Milletimiz için ifa edilmesi gereken diğer bir tarihi görev de, Ekonomik kalkınmamızın sağlanması ve aşırı sola zemin hazırlayan ekonomik buhranların önlenmesidir. Bunun tek çaresi ise Sanayide ve tarımda üretimin arttırılmasıdır.

Türkiyemiz ağır sanayimizi kurmakta çok gecikmiştir. Bir zamanlar bizim birer vilayetimiz olan Yunanistan, Bulgaristan hatta Arnavutluk gibi ülkeler bile sanayileşmede bugün maalesef bizden ileridedir. Yerüstü yeraltı kaynaklarımız ve insan gücümüz bizim de sanayileşmemize ve hatta Japonya modelinde olduğu gibi sanayi ve ekonomi alanında en öne geçmemize elverişli olduğu halde ekonomik buhranlar içerisinde kıvrınmamızın sebebi geçen iktidarların bu alanda yapılması gereken hamleleri ihmal etmiş olmalıdır. Sadece ithalatla, sadece montajcılıkla, sadece borsa ve para değeri üzerindeki değişikliklerle meşgul olunmuştur. Üretim artmadan bir ülkenin ekonomik buhranlardan kurtulması mümkün değildir.

Yeni Anayasamız ülkemizi bu çıkmaz sokaktan da kurtaracak temel hükümleri ihtiva etmeli, emredici ilkeler sevk ederek, sür'atle sanayileşme görevini gelecek iktidarlara yüklemelidir.

II — KURULUŞUMUZUN ÖZEL ÖNERİLERİ

Yeni Anayasa, gelir dağılımında denge ve eşitlik sağlayacak ilkeleri ihtiva etmelidir

İctimal huzurun temini için işçi - işveren açısından iş barışını sağlamak gayesiyle her türlü eğitim ve öğretime imkân tanıyıcı temel hükümler getirilmelidir.

Sınıf mücadelesine fırsat veren, gayri adil ücret sistemini, bölgeler arası rekabete vesile olacak kayırmaları, topyekün fukaralığı bertaraf edici hükümler getirilmelidir.

Ne emeğin sermayeyi ve ne de sermayenin emeği istismarına müsaade edilmemelidir. İş ve ticaret hayatında alınları, emek ve mesai sarfetmeden haksız kazanç getiren hatalı usuller ve yollar kaldırılmalı, aşırı falz politikalarıyla sermayenin emeği istismarı önlenmelidir.

Falz sistemi ile çalışan müesseselerin yerine, kâr ortaklığı ve yönetime katılma esasını ikame edici, maliyeti düşürücü ve hayat standartlarını yükseltici önlemler temel ilke olarak yer almalıdır.

Adil bir vergi sistemi getirilmeli, ücret ve maaştan vergi yerine, servet ve mali gücü olandan vergi alımı sağlanmalıdır.

İşçilerin haklarını istihsal için kazandıkları hak ve imkânlarda geriye gidış veya kısıtlamalar olmamalıdır.

Çalışanın çalışma güvenliğinin sağlanması bakımından grev hakkı muhafaza edilmeli ve emeği ile geçimini sağlayan tüm çalışanlara Sendikalaşma hakkı sağlanmalıdır.

Çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadi ve mali tedbirlerle çalışanlar korunmalı ve işsizliği önleyici tedbirlerle beraber işsizlere sigortalı olma hakkı tanınmalıdır.

TÜRKİYE SOSYALİZMİNİN PAPAZLARI

10 Mayıs günü İstanbul Şan tiyatrosunda münfesiş TIKP (Türkiye İşçi-Köylü Partisi) güdümündeki Saçak Dergisi bir panel düzenledi. TIKP Genel Başkanı Doğu Perinçek, yazar Uğur Mumcu, Murat Belge, Yalçın Küçük ve A. Başer Kafaoglu'nun katıldığı panelde konu "Sosyalist Parti" idi.

Yeni Anayasa çerçevesi içinde Sosyalist Parti kurulması zamanının gelip-gelmediği konusunda başlayan ve giderek tarafların Sosyalist Partinin modeli hakkındaki düşüncelerini açıklamalarına kadar vardırılan panel oldukça tartışmalı ve de sataşmalı geçti.

Doğu Perinçek: Kopyacılığın karşısında olduklarını ifade ederek Çini kopya etmediklerini belirtiyor, Uğur Mumcu: Türkiye Komünist Partisi'nin yasal olarak kurulmasını istiyor, ancak TKP'nin görüşlerini bağımsızlık görüşleriyle bağdaştıramadığını belirtiyor, Murat Belge: Sovyetler Birliği hakkındaki eleştirilerinin Anti-Sovyetik tanımlanmasına karşı çıkıyor, Yalçın Küçük ise Sovyetler Birliğine düşmanlığı reddederek "Türkiye Sosyalizminin papazlara ihtiyacı yok!" diyordu. SHP'li A. Başer Kafaoglu ise kendisi ile yolların ayrıldığı iddalarını reddediyor ve sosyalist parti anti-Sovyet olsun, anti-Mao olsun, pro-Sovyet olsun. Neredesiniz? Merihte misiniz? diye konuşmacıları ayaklarını yere basmaları için uyarıyordu.

TİP'in Komünist Almanya'da yaşayan Kaçak Genel Başkanı Behice Boran ise bugünkü şartlarda İşçi Sınıfı Partisi kurulamayacağını savunuyordu.

Yazar Attila İlhan, 11 Mayıs tarihli Milliyet'teki yazısında bu tartışmaları aydın aydına saklamabaç oynamaya ve mastürbasyona benzetiyor, 12 Eylül öncesi son serbest seçimlerde 6 sosyalist partinin aldığı toplam reyın 90 binlik bir gazete traji kadar az olduğunu belirttiğinden sonra işçi sınıfının itibar etmediği Sosyalist Partiyi gündeme getiren aydınların tehlikeli ilk dönemde ortadan koybolduklarını hatırlatıyordu.

12 Eylül'den hemen sonra "emekçi kardeşlerini (!) Türkiye'de bırakıp dışarı kaçan ve Berlin'de ya da diğer ülkelerdeki rahat, kuştüyü koltuklarına gömülüp viskilerini yudumlayarak serinleme, yorgunluk çıkarmaya çalışan aydınları (!) gördükten sonra, sayın İlhan'a katılmamak mümkün mü?

"Bağımsız Türkiye" diye nara atanların Anti-Sovyet mi, Pro-Sovyet mi tartışmalarına ise Türkiye Emekçileri ilgi ve ibretle izliyor. Fransa ve Yunanistan'daki Sosyalist İktidarlara karşı emekçilerin sürdürdükleri etkin grevleri düşünürken, Demirperde gerisinde grev hakkından yoksun işçileri de hatırlamaktan geri kalmıyor.

SAÇAK

DOĞU PERİNÇEK "Türk Ordusunun Tarihsel Kaynakları" Üzerine

BASYAZI	Yüz Yıl Önce Yüz Yıl Sonra
ERENDİZ ATASÜ	Kadın ve Cinsellik
ORHAN BARLAS	"Bizim Doktor Çehov"
ÇEVİRİ	Yüksek-Teknoloji Savunma Alanlarında Sovyetlerin İn Gerillği
SERHAT EREN	Cennet Kavramı ve İslam'da Cennet
M.ŞEHMUS GÜZEL	1919-1922 Arasında İşçi Örgütlenmesi
ALİ KALAN	Siyasi Partiler Yasasındaki Değişiklikler ve Sosyalist Parti Sorunu
CEYHUN ATIF KANSU	Bahar Rüzgârı
H.ZAFER KARS	Yakın Tarihimizin Uzak Olayları
AZİZ NESİN İLE SÖYLEŞİ	Bütün Sol Kendi Özeleştirisini Yapmalıdır
CEMAL SÜREYA	118.000 Kitap
SÖYLEŞİ	Cemil Eren e Üç Soru

SAYI: 28

MAYIS 1986

400 TL. (kdv dahil)

SAÇAK:

"Bağımsız Türkiye" sloganını haykırıp, orak-çekiç'i de bir yerlere sıkıştırılmaya çalışmak şart mı?

ŞİRKETLER; BATIYOR MU ? BATIRILIYOR MU

Semih BAŞARAN

Türkiye'de özel sektör yıllar yılı ucuz ve çok büyük krediler kullanmaya alışmıştır. Bu alışkanlık özel sektöre bir taraftan geniş kolaylıklar sağlarken, diğer taraftan da büyük sermaye birikimleri sağladı.

Enflasyonu körükleyen ve emeksiz kazanç sağlayan faiz uygulaması ise, özel sektörün çok ucuz kredi kullandığı dönemde tam sermaye lehine işleyen bir sistemle uygulanıyordu. Meselâ, dışinden turnağından artırabildiği beş-on kuruşunu hiç olmazsa değerini korusun diye bankalara yatan küçük tasarruf sahiplerine %3-5 faiz verilirken, özel sektörün kullandığı kredi faizleri %20 gibi düşük miktarlarda tutuluyordu.

Bir başka enteresanlık, serbest piyasadaki faiz oranları %20'lerde iken, bankalardaki %2-3'lük faiz oranındaki fark, sermaye sahiplerinin bankalar mar-

fetiyle istedikleri kadar ucuz kredi almalarına ve aradaki büyük farklardan dolayı daha da zenginleşmelerine ve haksız kazanç sağlamalarına yol açtı.

Yıllar yılı bankalardan alınan ucuz ve büyük kredileri iş adamları hovardaca har vurup harman savurdular. Hesaplı-hesapsız yatırımlar yapıp kazançlarına kazanç kattılar. Sermaye sahipleri, kendi öz kaynaklarıyla taşınmazlar alıp, mülkler edinirken, ucuz kredilerle de rahat ve risksiz bir şekilde işlerini yürütüyorlardı.

Bu bozuk sistemden, hem ucuz kredi temin eden işverenler memnun, hem de düşük faizle yığınların küçük tasarruflarını kullanan bankalar memnundu. İşverenler, büyük sermaye sahipleri, bu doyumsuz zevki daha çok yaşamak arzusuyla bankaların aldığı kâra da göz diktiler. Çok geçmeden bankalara el atıldılar ve

holdingler peş peşe bankalar almaya yada yeniden kurmaya başladılar. Bir süre de, hem banka kârını hem de şirketlerde kullandıkları ucuz kredi kaynağını yiyen holdingler, dar gelirli vatandaşların tasarrufları ile ucuz sefa sürmenin zevkini uzunca bir süre yaşadılar.

Hazıra dağ mı dayanır?

Bağbank, İstanbul Bankası, Hisarbank, Tütünbank, Akbank, Garanti Bankası, Yapı Kredi v.b. daha birçok banka, bu dönemde yıldızı parlayan bankalardı ve her birisi bir patron yada holdingin ucuz kredi kaynağını oluşturuyordu.

Bankalar, halktan düşük faizle topladıkları tasarrufları holdinglere haksız kazanç kaynağı yapadursun, sermaye piyasası da 24 Ocak kararlarından aldığı güç ve hızla birden piyasayı canlandırmıyordu. Yüzlerce banker mantar gibi yayılıp, sahipsiz, korumasız vatandaşın tasarrufuna göz dikerek bankalarla amansız bir kavgaya tutuştu. Bankaların holdinglere sağladığı haksız menfaatlere gerek sağcı Liberal hükümetler, gerekse solcu Sosyal demokrat hükümetler seyirci kalırken 24 Ocak 1980 tarihinde yürürlüğe konan "Ekonomik İstikrar Programı" yeni bir dönem başlatıyordu.

Olen ölü,
kalan sağlar bizimdir!

24 Ocak kararları, kıran kırana bir serbest rekabet ortamını gerektirecek hertürlü tedbirleri almıştı. Ne varki alınan tedbirler arasında iki şey dikkatlerden özellikle uzak

büyük şirket 1985'te 36.8 milyar lira zarar etti

Özel sektör KİT'leşti

1985 yılında "zarar şampiyonu" olan 15 özel sektör kuruluşundan Çukurova Holding'e, 3'ü Koç Holding'e, 2'si ENKA Holding'e, 2'si Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, biri Tekfen Holding'e ve biri de Menaslı Evrensel Grubu'na bağlı firmalar...

ENKA'nın 500 büyük şirketi arasında yer alan 15 özel sektör kuruluşunun 1985 zararları toplam 36.8 milyar lirayı buldu. 15 zarar şampiyonunun gerçekleştirdiği zararları birlikte toplam za-

1985 zarar şampiyonu 15 şirketten Çukurova Holding'e, 3'ünü Koç Holding'e, ENKA'ya, 2'sini Türkiye Sınai Bankası'na (TSKB), 1'ini Tekfen'in de Menaslı Evrensel Grubu'na bağlı olduğu 6 Çukurova Holding Şirketi'nin 15 şirketin 1985 zararları içindeki payı yüzde 55 ile 20.1 milyar lira oldu. Çukurova firmalarının 15 kuruluşun biriktirdiği zararları içindeki payı ise yüzde 62 ile 41.4 milyar liraya ulaştı. 6 Çukurova Holding Firması içinde en kötü durumda olan Çukurova Sanayi adlı tekelati kuruluşu olduğu görüldü. Çukurova Sanayi'nin 1985'teki 9.5 milyar liralık zararıyla birlikte biriktirdiği zarar 20.3 milyar liraya ulaştı.

● Koç Holding'e ait Otosan, Otayol ve Linyol 1985'te toplam 4.3 milyar liraya yakın zararla "zarar şampiyonları" arasına girerken, ENKA Holding'e ait Burtrak ile Pimaş'ın 1985 zararları da 9 milyar liraya yaklaştı. Zarar şampiyonları arasında TSKB'nin iştirakleri olan Türkmen Kredi ile Dokusan'ın 1985 zararları, 1.2 milyar liraya yaklaştı. Tekfen Holding'e ait Mis SÖİ'nin 1985'teki 1.25 milyon liralık zararı ile birlikte biriktirdiği zarar 714 milyon liraya ulaştı.

● Türkiye'nin en büyük 10 kuruluşundan biri olan Menaslı Evrensel Grubu'na ait Melas Demir-Çelik Firması'nın da bu yıl 2.7 milyar lira zarar ederek zararlı devler arasında kalması dikkat çekti.

Firma	1985 zarar (Milyar)	1984 zarar (Milyar)	Biriktirilen zarar (Milyar)
Çukurova San (Çukurova)	20.1	9.5	29.6
Burtrak (ENKA)	2.6	6.8	9.4
Çukurova Mak. (Çukurova)	4.4	6.3	10.7
Otosan (Koç Holding)	6.3	3.6	9.9
Melaz (Menaslı Evrensel)	3.2	1.8	5.0
Canakkale Çim. (Çukurova)	1.1	1.8	2.9
Pimaş (ENKA Holding)	4.1	1.7	5.8
Güsten (Çukurova)	3.0	1.3	4.3
Çukurova Sanayi (Koç)	35.3	6.8	42.1
Türkmen Kredi (TSKB)	3.8	6.8	10.6
Çukurova Çelik (Çukurova)	9.4	6.3	15.7
Dokusan (TSKB)	6.4	6.3	12.7
Çukurova Ziraat (Çukurova)	8.3	6.3	14.6
Mis SÖİ (Tekfen)	5.4	6.1	11.5
Linyol (Koç)	22.5	1.1	23.6
TOPLAM	96.8	58.8	155.6

tutulmuştu. Birisi, serbest rekabetten tekellerin etkilenmeyeceği, ikincisi ise, dar gelirli rekabet kavgasından umulduğu gibi kârlı değil, zararlı çıkacağı gerçeği. Bir başka ifade ile 24 Ocak Kararları, güçlü firmaların ayakta kalmasını, zayıf işletmelerin ise pes etmelerini sağlayacaktı. Bu sayede ayakta kalmayı becerenler piyasayı da ellerine geçirecek, serbest rekabetten beklenilen aksine yeni tekeller ve holdingler oluşacaktı. Bankerler ise, "ölçtüm, biçtim, hesap ettim, düşünüp taşınıp karar verdim, içim rahat çünkü kendime güvenli bir yol seçtim." gibi sloganlarla sonu yaklaşan facianın yaldızlı kılıfıyla kitleleri bir süre daha cezâetmeye devam ediyorlardı.

Nihayet 1982 yılı, 24 Ocak Kararları'nın fiyaskosunun başlangıç yılı oldu. Enflasyon %57'yi bulmuş, halkın alım gücü iyice düşmüş, küçük tasarruf sahiplerinin varını yoğunu satarak hayallerle para yatırdıkları bankerler bir bir ve peş peşe batmaya başlamışlardı. Ardından holdinglere ait bankalar da batmaya başladılar. Hisarbank ve İstanbul Bankası, sahipliğini yapan holdinglere köşeyi döndürdükten sonra iflâs bayrağını çektiler.

Köşe dönücüler var olsun Devletimiz sağolsun...

24 Ocak'ın görünür belâsı, görünmez kazası hileli hurdalı iflasları artık gün yüzüne çıkarmaya başladı. Bankerler faciasından sonra dar gelirli tasarruf sahipleri panik içinde yetkililerin yardımını beklerken, Hükümet ağır aksak tasfiye komisyonları vasıtası ile düğümü çözmeye çalışırken topu diken bankaların mudileri ve personeli de düştükleri felaketin şaşkınlığını yaşıyorlardı. Nihayet Hükümet, Ziraat Bankası eliyle iki bankayı borçlarıyla beraber devraldı. İflas eden Banka Patronları, yeni şirketler kurmanın keyfini sürerken, bankerler de namus âbidesi kesilmiş bir eda ile bir yandan holdingleri, patronları suçlarken, diğer yandan da Devleti, tasfiyeyi becerememekle itham ediyordu. Hatta, "patronlarla ilgili sırları açıklarsak kıyamet kopar!" diyen bankerler, bir dönemde halkın nasıl acımasızca sömürüldüğünün

ipuçlarını vermeye çalışıyorlardı. İlgililerin uyardığı hatta kendince teminatlar verdiği köşe dönücülerin zevk-ü sefa içinde geçirdikleri bir dönemin faturası ne yazık ki devlete çıkarılmıştı.

"Villalarınızı, arsalarınızı satın, sermayenizi artırın."

Başbakan Özal, 24 Ocak Kararları'nın mimarı olmakla övünüyor. Özellikle Başbakan olduktan sonra zor durumdaki firma patronlarına, -villalarınızı, arsalarınızı satın, sermayenizi artırın- diyen Başbakan, haklı bir tesbiti de yapmış oluyordu. Patronlar ucuz kredi kullanmaya alışmışlar, ucuz kredilerle bir yandan çarklarını döndürürlerken, diğer yandan da gayri menkuller ediniyor, İsviçre Bankalarına bol miktarda paralar

Devletin, binlerce işçinin sokağa dökülmesine engel olamaması yanında, aldıkları milyarlarca liralık kredileri hovardaca kullanıp, öz sermayeleri ile yeni yatırımlar yaparak, aile şirketlerinin, holdinglerin patronlarının yeni sömürü alanlarına yönelmesi, devletin de bu oyuna "kurtarma operasyonları" adı altında alet edilmesi doğrusu düşündürücüdür.

yatırıyorlardı. İddiaya göre bazı işadamları, aldıkları ucuz kredileri işletmede kullanmak yerine yüksek faizle bankerlere yatırmışlar.

Başbakanın tavsiyesi ne kadar tuttu bilmiyoruz, Ancak 1984 ve 1985 yıllarına gelindiğinde belli başlı firmalar da zarar eder hale geldiler. İflas eden yüzlerce firma piyasadan çekildi.

Türkiye'nin belli başlı 500 firmasının en ön sıralarında yer alan 15 büyük özel sektör firması, 36.5 milyar TL zarar ettiklerini açıkladılar. Büyük holdinglere bağlı olan bu firmaların birikmiş zararları ise 66.8 milyar olup yıllık satışları 263.4 milyar TL tutuyor. Öteyandan 1985 yılında 200 bin işçi, 100'e yakın büyük firmadan 35 milyar TL tutarındaki haklarını alabilecekleri günü merakla ve umutla bekliyor. Patronlar ise, işçilere ödemedikleri paraları halâ faizsiz kredi olarak kullanmaya ve dar boğazlardan işçi paraları ile kurtulmaya çalışıyorlar.

**Dün Asil Çelik,
bugün Paktaş, va yarın**

"Şirket Kurtarma Operasyonu" adıyla birtakım uygulamalar yapıyor. Koç Grubu'nun büyük ümitlerle kurduğu ve yıllardır bir türlü rantabl hale getiremediği ASİL ÇELİK, Koç'un süper ücretli yöneticileri sayesinde dahi "Asiye nasıl kurtulur"u oynarken bir anda kendini iflasın eşiğinde buldu ve Koç'un kardeş şirketlerinin yapmadığı yardımı Devlet yaptı. Ziraat Bankası, Hükümet kararıyla Asil Çelik'in %20'sini satın aldı. Hemen ardından da "Destekleme ve İstikrar Fonu"ndan faizsiz büyük krediler şirkete akmaya başladı. Özel Sektör için bir iftihar konusu olan Asil Çelik, bundan böyle Devlet Destegi ile çalışmasını sürdürdü? Koç

Holding'in kârı mı? 1981 yılında 1 milyar 400 milyon idi.

Sonra 6000 işçi çalıştıran Salmaz ailesinin Güney Sanayii iflasın eşiğine geldi. Güney Sanayi yetkilileri her ne kadar "Fabrikayı satmıyoruz, nakit sıkıntısı içindeyiz." gibi laflar ettilerse de gerçek o değildi. Bir taraftan fabrika üretimi durdurmuş, işçi alacaklarını ödeyemez halde iken, diğer yandan da Maliye'nin vergi, SÖK'nın prim alacakları iyice artmıştı. İddiaya göre Sabancı ailesinden Şevket Sabancı, kayınpederi Ahmet Salmaz'ın daha da güç duruma düşmesini ve Güney Sanayi'deki SASA ve Akbank hisselerini ucuz kapatarak akrabalık ilişkilerini pekiştirmek istiyordu. Güney Sanayi yetkilileri bir taraftan SASA ve Akbank hisselerini Devlete kaptırmamak için uğraşırken, Hükümet de, Güney Sanayi'nin iflası ile piyasada ve kredi veren bankalarda panik olacağı endişesini taşıyordu. Şimdilerde iflas bayrağını çeken Okumuş Holding,

iki yıl önce 4 milyar nakite verileceği söylenen Güney Sanayi'nin SASA ve Akbanka ait 10 milyar TL tutarındaki hissesine talip oldu. Ancak Sabancı ailesi en çok kâr getiren bu iki kuruluş hissesini ne Devlet, ne de özel sektörden bir başkasının eline geçmesini istemedi ve Güney Sanayideki ailelerin pay kapma kavgasına seyirci kalmayan Devlet, Ziraat Bankası kanalıyla kurtarma operasyonunu başlattı.

10 Mayıs 1986 Cumartesi

Paktaş, batma noktasından ihracata geçti

● Sümerbank tarafından devralındıktan sonra, adı Sümer Tekstil olarak değiştirilen Paktaş, batma noktasından günde 50 ton pamuk, 13 ton orlon işler hale getirildi.

ADANA — Başbakan Turgut Özal'a sunulmak üzere Paktaş konusunda hazırlanan ilk üç aylık raporda, fabrikanın batma noktasından günde 50 ton pamuk, 13 ton

Toprak ailesinin sahibi olduğu PAKTAŞ'ın Adana ve Tarsus'taki fabrikaları da yalnız Maliyeye 18 milyar TL borçlandı. 5000 işçinin alacağı ile birlikte PAKTAŞ'ın toplam borcu 50 milyar TL'yi buluyordu. Maliye Bakanlığının Ağustos 1985 tarihinde haciz koyduğu PAKTAŞ'a devlet el koyarak, Sümer Tekstil A.Ş. adıyla yeniden çalışır hale getirdi. **Toprak ailesi mi?** Tekstil pazarından umudu kesen Toprak ailesi, Adana'daki Doğu Un Fabrikasını ve işçisini de yüz üstü bırakarak şimdi Bozüyükte kurdukları milyarlık Toprak Seramik Fabrikasının başarısı için çalışıyorlar.

Sıra Kula Mensucatta

İzmir'de kurulu bulunan yılların fabrikası "Kula Mensucat"ın 19 milyar TL borcu olduğu söyleniyor ve İzmir 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, adı geçen kuruluşun iflasını yerinde gördü. Şimdi 2500 işçi, Kula'ya altın devrini yaşatan Sait Çolak'ın ölümünden sonra taht kavgası veren ailenin düşürdüğü Kula Mensucat bunalımına Devletin koyacağı tavrı merakla bekliyorlar.

İflaslar peş peşe sıralanıyor. Horzum müesseseleri iflas etti. Tüpgaz iflas etti. Daha yüzlerce firma iflas etti. Şimdi sırada Okumuş Holding var. Okumuş Holdingin 9 işyerinde çalışan 4000 işçi, milyarlarca tutarındaki alacağını bekliyor.

Evet, bit taraftan aile şirketleri yeni yatırımlara yöneliyor, diğer taraftan Devlet, aile şirketlerinin batırdıklarını kurtarmaya çalışıyor. devletin binlerce işçinin sokağa dökülmesine engel olamaması yanında, aldıkları milyarlarca liralık kredileri hovardaca kullanıp, öz sermayeleriyle yeni yatırımlar yaparak, aile şirketlerinin, holdinglerin patronlarının ye-

ni sömürü alanlarına yönelmesi, devletin de bu oyuna "kurtarma operasyonları" adı altında alet edilmesi doğrusu düşündürücüdür. Hele de mal varlığı 1 trilyonu aşan çok ortaklı işçi şirketlerinden 50 tanesinin iflas ettiği bir ortamda, çok ortaklı işçi şirketleriyle aile şirketleri arasındaki amansız rekabete Devletin taraf olması ise büsbütün düşündürücüdür!

Bir yazar, konuyu değerlendirirken şöyle diyor:

"Bu noktada devletin iktisadi hayata müdahalesi gündeme geliyor. banker kuruluşları batıyor, devlet devreye giriyor, büyük holdingler iflas ediyor, pay senetleri devlet bankalarınca satın alınıyor. Özel kesime yapılan devlet sübvansiyonları ise son senelerin en büyük rakamlarına ulaşıyor... Hani devlet kötü işletmeciydi? Hani özel sektör, hür teşebbüs devlet müdahalesi olmadan yolunu bulurdu. Hani rekabete dayanan bu düzen, hür teşebbüsün yaratıcı gücünden yararlanacaktı. Ne oldu?"

KIT'ler zarar ederse devlet bu zararı ödemeli ama holdingler iflas edince, iflas eden holdingleri devlet hemen satın almalı. Nalınacı keserine bakın siz..."

*****
BİR YORUM:
*****

PATRONLAR HÜKÜMETTEN KELLE Mİ İSTİYORLAR

TL, her geçen gün değer kaybediyor. Son bir yılda doların 500 TL den 700 TL'ye DM'in 150 TL'den 300 TL'ye çıkması rahat izah edilebilir bir durum değildir. Hak-İş, sürekli devalüasyon yapılmasının piyasada yeni para arzına neden olduğuna, karşılıksız para basmanın da enflasyonu körükleyen faktör olduğuna inanmaktadır. Yine, paranın "hak ölçüsü" birimi olduğunu savunan Hak-İş, para değerinin düşürülmesiyle kazanılmış hakkın gasbedildiğine inanmaktadır.

Şimdilerde bu iddiaya patronlar da bir başka yönden katılmaktadırlar. Şöyleki; dövizle yapılan her türlü ithalatın, yine dövizle ödenecek bedeli belirli borçlanma

takvimlerine bağlanmaktadır. Sözgelimi, 100 milyon TL karşılığı 200 bin Dolar borçlanarak ithalat yapan bir firma, TL'nin değer kaybetmesi yüzünden 500 olan doları 700 TL üzerinden hesaplayarak yani 140 milyon TL. ödeyerek ancak karşılayabilecektir. Bu durumda 40 milyon daha fazla ödemek durumunda kalan işverenler, tabiki para değerinin düşmesinden bu nedenle rahatsız olmaktadır.

Şimdi aynı rahatsızlık, tüm işveren çevresinde duyulduğuna göre bunca borçlanmayı yükleneyecek yada hafifletecek bir formül aranıyor. Hemen aklımıza gelen soru ise; "Hükümetin başı mı yakılmak isteniyor?"

İflaslar hakkında dediler ki...

Necati ÇELİK (Hak-İş Genel Başkanı):

“Devletin iktisadi hayata müdahalesi çeşitli şekillerde olmaktadır. Kamu İktisadi Kuruluşları bir tür müdahale biçimi olduğu gibi, zor durumdaki şirketleri kurtarmak da bir müdahale şeklidir. Ancak KİT’lerin bir çoğu zararda iken ve bu zarar KİT mamullerine yazılan zamlarla kapatılmaya çalışılırken, ayrıca çok ortaklı işçi şirketleri de kötü yönetimler elinde heba edilirken, aile şirketlerinin ya da holdinglerin öncelikle kurtarılmasına gönlümüz razı değildir.”

Sakıp SABANCI (Tüsiad Başkanı-İşadamı):

“Devletin, zor duruma düşen özel sektör işletmelerini kurtarmak için ortak olmasını memnuniyetle karşılız. Özel sektörün büyük çabalar sonunda ortaya çıkardığı, ekonomimiz için önemli bulunan müesseselerin yıkılmasını hiçbiri-miz göze alamayız. Devletin, zor durumdaki müesseseleri kurtarıırken, bu müesseselerin neden zor duruma düştüklerini de araştırması gerekir.”

Prof. Dr. Necdet SERİN (S.B.F. Öğretim üyesi):

“Ekonomiye çeşitli katkıları dolayısı ile önemli bir yeri olan özel kesim işletmeleri zor duruma düştüğü takdirde, devletin mali destek sağlayarak bu işletmelerin sağlıklı yapıya kavuşmalarına yardımcı olması gerekir. Özellikle uzunca bir süre istikrar politikası izlenmesi gereken dönemlerde bu tür destekler önem kazanmaktadır.”

Şirket kurtarmalar hakkında dediler ki...

Selçuk YAŞAR (Yaşar Holding Patronu):

“AET’nin sübvansiyonuyla ucuza gelen ithalat yüzünden bu tesisin zarar edeceğini vurgulamıştım. Ama bizim önerilerimiz dikkate alınmadı. 11 milyar liraya tamamladığımız tesis, ayda 500 milyon lira zarar ediyor.”

Nazım DÜZENLİ (Türkiye Gıda Sanayii İşverenleri Sendikası Gn. Bşk.):

“İflasların önlenbilmesinin tek yolu, kredi faizlerinin aşağı çekilmesidir. Geçmişte, ucuz faiz döneminde herkes borçlanarak yatırım yapıyordu. Faiz, enflasyonun üzerine çıkınca bir bir dökülmeye başladı. Bu gidişle daha çok iflaslar olur.”

Hüseyin TANRİVERDİ (Hak-İş Genel Sekreteri):

“Uygulanan ekonomik istikrar programı, “ölen ölür, kalan sağlar bizimdir.” mantığıyla hazırlanmıştır. Dün, faizlerin serbest bırakılmasını isteyenlerin bugün yüksekliğinden şikâyet etmeleri manidardır. İflasları yalnızca faiz yüksekliğine bağlamak da doğru değildir. Zira PAKTAŞ bugün iyi durumdadır. Demek ki kötü yönetim ve hovardaca yapılan yatırım ve harcamaların da iflasta büyük payı vardır. Ayrıca işçi alacakları ile devlet borçlarını ödemek için yapılan hileli iflaslar da gözden irak tutulmamalıdır.”

Kapıcılarla ilgili 1979'da çıkarılması gereken Tüzük, 7 yıl gecikme ile henüz ele alınıyor:

HAK-İŞ, KAPICILAR İÇİN KÂMİL MÂNÂDA BİR SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMASI İSTİYOR

1475 sayılı İş Kanunu'nun 5. maddesi, bir kısım kapıcıları kanunun uygulama alanı dışında bırakırken (5/c), bir kısmını da uygulama alanı içine almayı öngörmektedir. (5/e) "Kaloriferli konut kapıcıları ile çalışmasını aynı işverene veya aynı kânuda hasreden konut kapıcıları" olarak Kanununun 5/e maddesine göre uygulama alanı içine alınmasını öngörmektedir.

1475 sayılı Kanununun 22.2.1979 tarih ve 2184 sayılı Kanun ile eklenen maddeler ile açıklık getirilmiş ve buna göre kapıcıların hakları ile ilgili bir tüzüğün Çalışma Bakanlığı'nca en geç altı ay içinde çıkarılması hükmü getirilmiştir. Ancak, aradan 7 yıl kadar uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, bu tüzük ile ilgili çalışmalar yeni başlayabildi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca bu konuda hazırlanan tüzük tasarısı ile ilgili işçi kuruluşlarının görüşlerinin de

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
ANKARA

Çalışma Genel Müdürlüğü

SÜRELİ
ACELE

13.0.629/6402
Tüzük Tasarısı

1/198

24.04.86 015919

HAK-İŞ
Cihan Sok. İzbayrak İşhanı
Kat:1/36

Sihhiye/ANKARA

1475 sayılı İş Kanunu'na 2184 sayılı Kanunla eklenen ek maddeye dayanılarak Bakanlığımızca hazırlanan "Konut Kapıcıları Tüzüğü" Tasarısı ve Gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Tasarı hakkındaki görüşünüzün 6.5.1986 Salı günü mesai saati sonuna kadar bildirilmesini, bu süre içerisinde görüş bildirilmediği takdirde tasarının olumlu karşılığının kabul edileceğini bildiklerinize rica ederim.

BAKAN ADINA

11/1/86

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Gerekçe ve Tasarısı:

GENEL GEREKÇE

Hızlı şehirleşme faaliyetleri sonunda konut sayılarında ve konutların vasıflarından meydana gelen artış ve değişiklikler, özel nitelikte bir hizmet çeşidi olan kapıcılığın gelişmesine yol açmış, bu gelişmenin doğurduğu ihtiyaç sebebiyle de kapıcılık hizmeti 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına alınmıştır.

Kapıcılık hizmetleri Kanun kapsamına alınmakla birlikte, Kanunda hizmetin özelliğine uygun hükümler bulunmadığından, bu düzenleme işlerlik kazanamamıştır. Dolayısıyla kapıcılık hizmetinin bir tüzükle düzenlenmesi uygun görülmüş ve 1475 sayılı İş Kanununa 2184 sayılı Kanunla bir madde eklenerek tüzük çıkarma imkânı sağlanmıştır. Kanun 28.2.1979 tarih ve 16564 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2184 sayılı Kanunun 1 nci maddesi hükmüne göre kapıcılık hizmetlerinin kapsam ve niteliği, çalışma süreleri, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri, yıllık ücretli izin hakları ve kapıcı konutları ile ilgili hususların düzenlenmesinde uyulacak değişik şekil ve esaslar, İş Kanunu ile getirilmiş haklar saklı kalmak kaydıyla bu Tüzük'te tesbit edilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kapıcılık hizmetinin amaç ve kapsamı ile bu konuda

değişik biçimde uygulanacak 1475 sayılı İş Kanunu hükümleri gösterilmiştir.

MADDE 2- Kapıcı, işveren, işveren vekili, işyeri tarifleri yapılmıştır.

MADDE 3- Yöneticinin sorumluluğu ve görevleri açıklanmıştır.

MADDE 4- Kapıcının görev ve sorumlulukları belirtilmiştir.

MADDE 5- Hizmetin özelliği sebebiyle, kapıcılara verilecek aradınlenmesinin hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleri ile düzenlenmesi uygun görülmüştür.

MADDE 6- Ulusal bayram ve genel tatil günlerinde kapıcıların çalıştırılıp çalıştırılmayacaklarının hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleriyle kararlaştırılması esası getirilmiştir.

MADDE 7- Kapıcıların hafta tatilinde işin gereği dolayısıyla çalıştırılmaları halinde ücretlerinin nasıl ödeneceği açıklanmıştır.

MADDE 8- Kapıcının yıllık ücretli izin kullanması sırasında geçici kapıcı çalıştırılabileceği kabul edilmiştir.

MADDE 9- Kapıcı konutundan faydalanma esasları ve 2184 sayılı Kanuna göre kira alınmayacağı belirtilmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE:

Yazılı hizmet akdi yapılması mecburiyeti getirilmiştir.

MADDE 10- Yürürlük tarihi gösterilmiştir.

MADDE 11- Yürütme yetkisi belirtilmiştir.

alınması doğrultusunda HAK-İŞ'in görüşü, Bakanlıkça bir yazı ile istendi. Bu görüş bildirildi.

HAK-İŞ, kapıcıların durumu ile ilgili meselelerin en yakın takipçisi ve haklarının savunucusu olma tavrını: belirgin olarak ortaya koyan tek işçi kuruluşu olmuştur.

Türkiye'de ilk defa kapıcılar Grevini, Hak-İŞ'e bağlı Hizmet-İş Sendikası, 26 kapıcı ile (Ankara Yeşiltepe Blokları) ve başarıyla yaptı. Kapıcıların hakları ile ilgili-Meclis dahil-girişimlerde bulundu.

Kapıcıların yaşamlarını ve çilelerini burada izaha gerek görmüyoruz. Çünkü onlar; içimizde yaşayan ve gözümüzün önünde çoğu güneş görmeyen bina bodrumlarında "Sefiller" i oynuyorlar adeta. Bunu bir "Sefalet Edebiyatı" olsun diye değil, "bedeninde vicdan taşıyan" belki hatırlar diye söylüyoruz.

Hak-İş'in bütün toplantılarında, özellikle kapıcıların durumunu dile getiren iki sendikacı arkadaşımızı da bu vesileyle zikretmeden geçemiyoruz. Birincisi Hizmet-İş Sendikası Genel Sekreteri **Mahmut ASLAN**, her konuşmasında Ankara'da 26 kapıcı ile beraber Grev Önlüğünü giydiği işyerindeki kapıcıların acıklı halini dile getiriyor. Bu konuşmalarında, acı ama gerçek vahim hadiseler zikrediyor, "Evinde köpek besleyen konut sahiplerinin köpeklerine ne aldıkları kıyanın iyi

çekilmiş olmadığı için kapıcıyı tekrar tekrar kasaba koşturan insanların" varlığını dile getiriyor. İkincisi, yine Hizmet-İş Sendikası İstanbul Kapıcı ve Kaloriferciler Şubesi Başkanı **Muzaffer ÜNLÜ**, hayatını onlara hasrettiği birisi olarak devamlı kapıcıların ızdırabına tercüman olan bir haykırış içinde. Bu cefakâr arkadaşımızın sesini dergimizde tekrar dile getirmek

üzere Hak-İş'in 1. İşçi Kurultayındaki konuşmasını yeniden yayınlıyoruz.

Dileriz ki bütün bu haykırışlar, gökyüzü boşluğunda kaybolan acı bir seda olarak kalmasın. Sayın yetkililer ve özellikle bu Millet'in vekili olanlar, Meclisteki transfer furçasına ilgileri kadar, bu kanayan yaraya da lütfen ilgi duyunsunlar!

KONUT KAPICILARI TÜZÜĞÜ TASARISI HAKKINDA GÖRÜŞLERİMİZ

Bakanlığımızın, çalışma hayatında bir yara olan, sıkıntıları gün geçtikçe artan kapıcılar konusundaki hassasiyete gösterilmiş olduğu ilgi memnuniyetle karşılanmıştır.

Tarafımızdan hazırlanan konut kapıcıları tüzüğü tasarısı yasal çerçeveler ışığında düzenlenmiş olmakla birlikte, uygulamalardan doğan sıkıntılar tasarısı metninde yerini bulmamıştır.

Aşağıda belirteceğimiz hususların, tüzük metninde yer alması, konut kapıcılarının problemlerinin çözülmesine yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

Tüzük tasarısı incelendiğinde görülecektir ki, bu tüzük sadece

kapıcılar için hazırlanmıştır. Kaloriferciler kapsama alınmamıştır.

Esasen tüzükte, apartmandaki daire sayısına göre kapıcı veya kaloriferci istihdan sınırı belirlenmelidir.

Örneğin; 9 dairesi bir apartman kapıcısı ile 72 dairesi bir apartman kapıcısının görevleri bir değildir. 9 dairesi bir apartman kapıcısı, tüzük tasarısındaki görevlerini yapabilir. Fakat 72 dairesi bir apartman kapıcısı, belirlenen görevini nasıl yapacaktır?

Bunun için tüzükte, 9 daireyi aşan kaloriferli apartmanlar için ayrıca bir kaloriferci ile, 30 daireyi aşan sobalı apartmanlar için 2. bir kapıcı istihdam sorumlu kılınmalıdır.

1- Tüzük tasarısı metninin 3. maddesinin 1. fıkrasında, kapıcının işten çıkarılması, almında olduğu gibi yönetici yetkili kılınmıştır.

Oysa, kapıcının işten çıkarılması yetkisi yöneticiye verildiğinde, yöneticiyle kişisel uyuşmazlık

KONUT KAPICILARI TÜZÜĞÜ

AMAÇ VE KAPSAM:

MADDE 1- 1475 sayılı İş Kanunu nun 5 nci maddesinin 11 nci fıkrasının (c) bendinde yer alan kaloriferli konut kapıcıları ile çalışmasını aynı işverene veya aynı konuta hasreden konut kapıcılarının hizmetlerinin kapsamı, niteliği, çalışma şartları ve ücretleri ile hafta tatili, genel tatil, yıllık ücretli izin hakları ve kapıcı konutlarına ait esaslar bu tüzükte düzenlenmiştir.

TARİFELER:

MADDE 2- Bu tüzük hükümlerinin uygulanması bakımından:
a) Konutların kapıcılık, kalorifercilik hizmetlerini ayrı ayrı veya birlikte yürüten kimselere "KAPICI",
b) Kapıcının çalıştığı konutun mülk veya ortaklarına "İŞVEREN"
c) Konut yöneticisine "İŞVEREN VEKİLİ",
d) Kapıcının çalıştığı konut ile konutun eklenti ve bağlantılarının bütününe "İŞYERİ" denir.

YÖNETİCİNİN SORUMLULUĞU VE GÖREVLERİ:

MADDE 3- Konut yöneticisi, mâli sorumluluklar işverene ait olmak üzere İş Kanunu ile bu Tüzük hükümlerinin uygulanmasında ve yargı uyuşmazlıklarında işverenin temsilcisidir. Yönetici, işveren temsilcisi sıfatıyla aşağıdaki hususları yerine getirmek ve gereğini yapmakla mükelleftir.

1- İşe Alma ve İşten Çıkarma

Yönetici, kat malikleri kurulunun kendisine yetki vermesi ve İş Kanunu ile varsa toplu iş sözleşmesi hükümlerine uygun olmak şartıyla:

Konuta ilk defa kapıcı alabileceği gibi, herhangi bir sebeple işten çıkarılan veya çıkan kapıcının yerine yenisini alır, işe alınan kapıcı ile yönetici arasında bir yazılı hizmet akdi yapılması mecburidir.

Bu akidde:

a) İşyerinin adresi,

b) Yapılacak iş,

c) Ücret ödeme şekli ve zamanı,

d) İşin düzenlenmesi ve iş süresinin ayarlanması,

e) Varsa tarafların özel şartları gibi hususlar yer alır.

Kapıcının İş Kanunu veya varsa toplu iş sözleşmesi hükümlerine aykırı davranış, fiil veya sözlerinin delilleriyle birlikte kesin olarak tesbit edilmesi halinde, yönetici kapıcıyı işten çıkarabilir.

meydana geldiğinde, yönetici nefsi hareketiyle kapıcıyı sudan baha-neyle işten çıkarmaktadır.

Bu maddenin düzenlenerek, kapıcının işten çıkarılması, kat maliklerinin yaradan fazlasının kararıyla mümkün olabileceği hükmü getirilmelidir.

Ayrıca, kapıcının işe alınır-da yapılacak yazılı, akidde, yöneticinin adı soyadı, kapıcının adı soyadı hizmet akdinin süreli veya süresiz olup olmadığı ve deneme süresinin de belirtilmesi uygun olacaktır.

2- Tüzük tasarısının 4. maddesi, kapıcının görev ve sorumluluklarını belirtmektedir.

Bu maddenin daha açık ve net bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

Şöyleki: a) 72 daireslik bir blokta kapıcı, çöp toplama ve boşaltma işlemiyle uğraştığı takdirde diğer asli görevlerini yapamıyacaktır.

b) Kalorifer yakma, kömürlü veya curufunu boşaltma görevi kapıcıya verildiğinde, tek başına bunu nasıl yapabilecektir?

c) Bu nedenle, yukarıda belirtildiği gibi daire sayısına göre istihdam zorunluluğu tüzükte getirildiğinde, hem kapıcılık ve hem de kalorifercilik görevleri ak-

samadan yerine getirileceği gibi, işçiyle kat malikleri arasında huzursuzlukta olmayacaktır.

Bu zorunluluk, aynı zamanda işsizlik oranını da düşürecektir.

d) Tasarının 4/1 şıkında kat malikleri ve sakinlerine talimat hakkı verilmiştir. Oysa kapıcı, her malik veya sakinin talimatını yerine getirmeye çalışırsa, başka hiç bir iş yapamayacaktır. Bu nedenle, bu fıkradaki kat malikleri veya sakinleri terimleri çıkarılarak yerine, yöneticilerin talimatlarını yerine getirmekle görevli oldukları belirtilmelidir.

3) Tüzük tasarısının 7. maddesi, hafta tatili ve ücretini belirlemektedir.

Bu maddeyle, hafta boyu gününü apartman içinde geçiren kapıcı veya kaloriferciye istirahat hakkı tanınmamıştır. Hafta tatili çalışma, işçinin arzusunun bırakıldığında bu hak kendisine verilmis olacaktır.

Ayrıca, hafta tatilinde çalışma ücreti dini ve ulusal bayramlardaki çalışmalar gibi % 100 fazlasıyla ödenmelidir.

4) Tüzük tasarısının 9. maddesi, günümüzde kangren haline gelmiş ve çözüm bekleyen önemli bir maddedir. Bununla ilgili gazete küpürleri de yazımız ekinde.

a) Bu maddeyle, kapıcı ve

kalorifercilere sağlanan konutların, imar kanunu ve belediye imar yönetmeliğine uygun olacak şartı getirilmiş ise de, böyle bir konut tahsis yapılmadığında yöneticilere cezaî şart getirilmemiştir.

Bu gün hiç bir yerde kapıcı konutu, adı geçen kanun ve yönetmeliği uygun değildir.

Onun için, adı geçen kanun ve yönetmeliğe uygun konut, kapıcı ve kalorifercilere tahsis edilmediğinde, kendilerine dışarıdan bir konut veya günün şartlarına uygun bir tesbitle ev kirası ödenmesi şartı getirilmelidir.

b) Kapıcı veya kalorifercilerin haklı bir sebebe dayanarak işten çıkarılmaları nedeniyle, kendisine tahsis edilen konuttan çıkarılmaları için 2814 sayılı kanunun, 2. maddesi hükmünün uygulanacağı belirtilmiştir.

Bu maddeyle kapıcı ve kalorifercilerin hiç bir güvencesi yoktur. Yargı yolu da kapalıdır. Mezkur kanun maddesinin uygulanması neticesinde ihbar, idem tazminatları bile ödenmeden kapıcı dışarı edilen kapıcılar arasında intihar, evi terk edip kayıplara karışma, çadırdaki barınma, gibi olaylarla karşılaşmaktadır.

Bu nedenle, tüzük tasarısının bu maddesi değiştirilerek tahsis edilen konuttan kapıcı ve kalorifer-

2- Ücret Ödeme Sorumluluğu:

Kapıcının ücreti 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2869 sayılı Kanunla değişik 26 nci maddesine göre ödenir. Taraflar hizmet akidlerinde veya toplu iş sözleşmelerinde bir ücret tesbit edebilirler. Ancak, bu ücret 1475 sayılı İş Kanunu'nun 33 ncu maddesine göre tesbit edilen asgari ücretten az olamaz.

Kapıcının yaptığı bazı hizmetler karşılığı kendisine verilen bahşişler, her ne şekilde olursa olsun ücretten sayılmaz ve bahşişler dolayısıyla kapıcı ücretinden indirim yapılamaz.

Yönetici, kapıcının ücretini zamanında ödemek, sigorta primlerini geciktirmeden ilgili Kuruma yatırmak ve bu hususlarla ilgili belge ve evrakı zamanında tanzim etmek ve kapıcıya 1475 sayılı İş Kanunu'nun 30 ncu maddesinde öngörülen ücret hesap pusulasını düzenli ve devamlı bir şekilde vermek mecburiyetindedir.

3- Fazla Çalışma ve Ücreti:

Yönetici, kapıcıyı 1475 sayılı İş Kanunu'nun 35 nci maddesi hükmüne uygun olarak fazla saatlerle çalıştırabilir. Fazla çalışına ücreti bu maddede yer alan orandan az olmamak şartıyla hizmet akidleri veya toplu iş sözleşmeleriyle kapıcı lehine tesbit edilebilir.

4- Malzeme Temini:

Yönetici, işin icabı her türlü malzeme, araç ve gereci temin ederek kapıcıya vermekle mükelleftir.

5- Kadın ve çocuk işçi çalıştırma yasağı:

Konutların kalorifer kazanlarının çalıştırılması, ağır ve tehlikeli işler tüzüğünde yer alan işlerden olduğu için ateşçi belgesine sahip olsalar dahi 18 yaşından küçük çocuklarla, hangi yaşta olursa olsun kadınların kaloriferci olarak çalıştırılması yasaktır.

6- Tazminatlar ve Diğer Haklar:

Yönetici, hizmet akdi feshedilen kapıcıya Kanun ve sözleş-

melerden doğan ücret ve tazminatları ödemek zorundadır.

İşveren veya işveren vekili İş Kanunu'nun 16 nci maddesinin 2 nci bendinde yer alan fiil ve davranışlarda bulunmaz. Mahalli örf ve adetlere uygun hareket eder.

KAPICININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI:

MADDE 4- Kapıcılar:

a) Kaloriferli konutlarda kaloriferleri yakmak, söndürmek ve ısıtmayı bu konuda mevcut mevzuata göre sağlamak.

ı) Hidrofor ve benzeri araçları çalıştırmak.

ç) Konut ile eklenti ve bağlantılarını düzenli ve temiz tutmak.

d) Çöpleri toplamak ve boşaltmak.

e) Kalorifer dairesini temiz tutmak, kömürü ve curuflarını taşımak ve boşaltmak, (kömür ve curuf taşınması veya boşaltılması işiyle ilgili olarak ücret ödenip ödenmeyeceği hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleriyle düzenlenir.)

f) Konuttaki demişbaşları, düzenli ve bakımlı tutmak; araç ve gereçleri çalışır vaziyette bulundurmamak, bozulması halinde gecikmesiz yöneticiye, yoksa ona vekâlet eden kimseye bilgi vermek.

g) Özellikle 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17 nci maddesinin 2 nci bendinde yer alan fiil ve davranışlarda bulunmamak, mahalli örf ve adetlere uygun hareket etmek.

h) Görevlerini bizzat yerine getirmek, titiz ve dikkatli davranmak.

ı) Kat malikleri veya sakinlerinin kanuna, hizmet akdine, ahlak, örf ve adete uygun talimatlarını yerine getirmekle görevli ve sorumludurlar.

Bu görevler, hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleriyle ayrıntılı olarak düzenlenebilir. Ancak, kapıcıya kapıcılık görevinin amaçları dışında bulunan görevler verilemez.

Konutta oturanların bu amaçlar dışındaki taleplerinin karşılanmasını öngören hükümler konamaz.

cilerin çıkarılmaları, zabıta kuvvetiyle değil yargı yoluyla mümkün olmalı ve kendilerine en az 30 günlük süre tanınmalıdır.

Madde bu şekilde düzeltildiğinde ihbar, kıdem tazminatı, ücret, çalışma süresi, sigorta kaçakları yönünden ihtilaflar azalacak taraflar uzlaşmaya özendirilecek ve hakları ödenmeden, ekonomik gücü zayıf kapıcı ve kalorifercilerin mağduriyeti büyük çapta önlenmiş olacaktır.

c) Kapıcı ve kaloriferciler için kendilerine tahsis edilen konutlardan su, ısınma ve aydınlatma ücretleri alınmaması sağlanmalıdır.

5) Tüzük tasarısının ek geçici madde uygulanması, halen çalışan kapıcı ve kalorifercileri de kapsamına almalı ve bu uygulamanın gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında geniş teftiş ve denetleme yapılması sağlanmalıdır.

6) Tüzük tasarısı hakkındaki görüşmelerimiz yukarıda belirtilmekle beraber, tüzük hazırlama komisyonu kurularak bu komisyona, ülkemizde 28 nolu iş kolunda faaliyet gösteren sendikalardan birer temsilcinin de katılması, daha sağlıklı bir tüzüğün meydana gelmesini sağlayacaktır.

Muzaffer ÜNLÜ

KAPICI VE KALORİFERCİLER, İNSANLIK ONURUNDAN UZAK BİR YAŞAMA TERKEDİLMİŞLERDİR.

Çalışma hayatının her kesimi gibi temsil ettiğimiz kapıcı ve kaloriferci işçiler de sancılıdır. En büyük işçi konfederasyonu olarak, basında ve kamuoyunda ahkâm kesenlerin sayesinde Kapıcı ve Kaloriferci işçiler durmadan eziyet çekmektedir.

Olmeden mezara konulmuş, kapıcı ve kaloriferci işçilerinin dertlerine hiç bir yetkili merci çare aramamıştır. Danışma Meclisi 2814 Sayılı Kanunun ek ikinci maddesini getirerek, kapıcıya sürgün hayatı başlamıştır.

Bu vebal Türk-İş'in ve 28 nolu işkolunda kurulu Belediye-İş Sendikası'nın sırtında bir kambur olarak kalacaktır.

150 bin kapıcı bulunan İstanbul'da %80'i sigortasız ve bütün haklardan mağdur bir durumda çalışmaktadırlar. Sorunlarımız Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş Sendikası gündeme getirmiş, TBMM'ne rapor sunmuştur.

İŞİN DÜZENLENMESİ VE ARA DİNLENMESİ:

MADDE 5- Kapıcıların iş süresi, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2869 sayılı Kanun'la değişik 61 nci maddesine göre düzenlenir.

Ara dinlenmesi, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2869 sayılı Kanun'la değişik 64 ncü maddesi, toplu iş sözleşmesi veya hizmet akdi hükümlerine göre düzenlenir.

Ancak, iklim, mevsim, o yerdeki örf ve gelenekler veya işin niteliği gözönünde tutularak ara dinlenmesi aralı olarak kullanılabilir.

Ara dinlenmesi iş süresinden sayılmaz.

GENEL TATİL VE ÜCRETİ:

MADDE 6- 2429 ve 2818 sayılı Kanunlarda yer alan Ulusal Bayram ve Genel Tatil Günlerinde kapıcının çalıştırılıp çalıştırılmayacağı hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleriyle düzenlenir.

Bu günlere ait ücretler, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 42 nci maddesi, hizmet akdi veya toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre ödenir.

HAFTA TATİLİ VE ÜCRETİ:

MADDE 7- Hafta tatili konusunda 1475 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, kapıcılar işin niteliği sebebiyle gerekli olan durumlarda hafta tatili günlerinde de çalıştırılabilir. Bu durumda, çalışma karşılığı olmaksızın ödenen hafta tatili ücreti dışında, çalışması karşılığında bir tam yevmiye ödeneceği gibi, ayrıca çalışılan her bir saat ücreti % 50 fazlasıyla ödenir.

YILLIK ÜCRETLİ İZİN:

MADDE 8- Kapıcının yıllık ücretli izin hakkında 1475 sayılı İş Kanunu'nun izinle ilgili hükümleri uygulanır.

Kapıcı yıllık ücretli izne ayrıldığında, bu izin süresi içerisinde olmak üzere geçici kapıcı çalıştırılabilir.

Belirli süre çalıştırılan bu geçici kapıcıya ücreti yönetici tarafından İş Kanunu'nun 8 nci maddesine göre ödenir.

KAPICI KONUTU:

MADDE 9- Kapıcıya İmar Kanunu ve Belediye İmar Yönetmelikleri ile öngörülmüş asgari şartlara uygun bir kapıcı konutu tahsis edilir.

Kapıcı konutu için kapıcıdan kira istenemez.

Kapıcının elektrik ve su bedellerini ödeyip, ödemiyeceği hususu toplu iş sözleşmesi veya hizmet akidleriyle düzenlenir.

Kaloriferli konutlarda, kapıcının ısınma ve sıcak su masraflarına katkıda bulunup bulunmaması hizmet akdi veya toplu iş sözleşmeleri ile düzenlenir.

Kapıcı, kendisine tahsis edilen konutu korumak, kendisi veya ailesinden birisinin konuta vereceği zarar ve hasarları tazmin ve tamir etmekle mükelleftir. Kendi iradesi dışında veya önceden tahmin edilmesi mümkün olmayan herhangi bir sebeple meydana gelebilecek zarar veya hasardan kapıcı sorumlu değildir.

Hizmet akdi herhangi bir sebeple feshedilen veya sona eren kapıcının, kapıcı konutunu boşaltması hakkında, 634 sayılı kat mülkiyeti kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna ek 2 nci maddesi hükmü uygulanır. Ancak, bu konuda kanun, toplu iş sözleşmesi ve hizmet akdinden doğan haklar saklıdır.

EK GEÇİCİ MADDE:

Bu tüzüğün 3 ncü maddesinin 1 nci fıkrasında bahsedilen yazılı hizmet akdi, tüzüğün Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde yapılır.

YÜRÜRLÜK:

MADDE 10- 1475 sayılı İş Kanununa göre ek madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkındaki 2184 sayılı kanunun ek maddesine göre tanzim edilmiş ve Danıştay'ca incelenmiş bulunan ve tüzük hükümleri Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME:

MADDE 11- Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DÜNYADAN...

S. Başaran

YİNE HIRO
OLMASIN!

Dünya, 26 Nisan 1986 Cumartesi günü hafta sonu yorgunluğunu yaşarken bir facia ile karşı karşıya geldiğini ancak üçüncü gün öğrenebildi.

Takvimler 28 Nisan gününü gösterdiğinde Sovyet Rusya'nın Ukrayna Cumhuriyetinin 5 milyon insan yaşayan KIEV kenti yakınlarındaki "Çernobil" nükleer santralında meydana gelen facia haftalarca insanlara korkulu anlar yaşattı. Kimilerine göre nükleer santraldaki yangın bir kaza, kimilerine göre de askeri amaçlı bir tatbikatın eseri idi. Atom füzeleri filosu için plutonyum üretilen tesislerdeki yangın ve patlama, Çernobil'den Kolinkoviç'ye plutonyum nakli sırasında meydana geldiğine ve 53 bilim adamı, 125'i kadın olan 200-300 görevli yanarak öldüğüne göre olayın nedeni hiç önemli değil. Şu an Kiev bir ölü kent oldu. Yiyecek ve ilaç sıkıntısı bir yana 50.000 insan kenti boşalttı. Gazete ve Ajanslara göre binlerce insan kanser tehlikesi ile karşı karşıya. Radyasyon dalgası hemen dünyanın hertarafına yayılmış hatta ölçümlere göre bir çok ülkede insan sağlığını tehdit edercesine ciddi boyutlarda. Göz

akıntıları, derideki derin çatlaklar, şiddetli baş ağrıları tipik radyasyon sonuçları olarak biliniyor ve binlerce insan bu şikayetlerle gerek Avrupa'da gerekse Sovyet Rusya'da hastahanelere koşuyorlar. Sovyet yetkililer "Bir reaktör erimesi 10 bin yılda bir görülür" diyerek suçlamaları reddederlerken saygın tıp otoriteleri "**Radyasyon hastalığı yoktur. Radyasyon ölümün bizzat kendisidir.**" diyorlar.

Radyasyon ya da ölüm

Radyasyon hastalığı ya da bizzat ölüm, adı her ne olursa olsun, ortada insanlığı tehdit eden bir tehlike var. Gerek Sovyet Rusya gerekse Birleşik Amerika Devletleri bir nükleer yarışın içindeler. Tabii buna İngiltere, Fransa ve diğer batılı bazı ülkeleri de eklemek lâzım.

1945 yılının 6 Ağustos'unda Hiroşima'ya, 9 Ağustos'unda Nagazaki'ye facia yaşatan A.B.D. atom cinayetinin ardından tam 41 yıl geçmesine rağmen; insanlar atom, nötron, proton, izotop, elektron, ağır su, hafif su, sızma, radyasyon vb. kelimeleri ölüm ve cinayete eş anlamlı görmeye devam ediyorlar.

Bir medeni vahşet yarışı ki...

1945 yılında dünya, ikinci cihan harbiyle alev alev yanarken 16 Temmuz 1945 günü ABD New Mexico'da ilk atom bombası denemesini yaptı. Ardından 1949 Kasım'ında Sovyetler atom denemesine başladı. 1950 Mart'ına gelindiğinde Sovyet Rusya atom bombası ürettiğini resmen

açıkladı. 1952, 11 Ağustos'u: İngiltere, Avustralya'daki Marte Bello adasında ilk atom bombasını. ABD aynı yıl Pasifikte ilk hidrojen bombasını ve 29 Ağustos 1953 te SSCB ilk hidrojen bombasını patlattı. 27 Haziran 1954 te Sovyetler Obninsk'te ilk atom santralini açtı. 1956 Ekim'inde İngiltere Cumberland kenti yakınlarında ilk büyük nükleer santrali kurdu. 1957 İngiltere Orta Pasifikte nükleer bomba patlattı. 1962 de SSCB. Küba'ya nükleer füzeler yerleştirdi.

Nükleer yarış büyük bir hızla devam ederken ABD ve Sovyet Rusya 1963 yılının 5 Ağustos'un da nükleer denemelerin durdurulması anlaşmasını imzaladılar. Anlaşmanın üzerinden iki yıl geçmedi ki İspanya'da düşen ABD uçağının taşıdığı hidrojen bombası kayboldu. 17 Haziran 1967 de Kızıl Çin de hidrojen bombasını yaparak nükleer silahlanma yarışına katıldı.

Nükleer yarış bazan enerji için refah amacıyla, bazan da silahlanma için, ölüm amacıyla olanca hızıyla ve en acımasız şekilde devam ediyor. Ne zaman refah, ne zaman korku ve ölüm getireceği belli değil! Felaket mi, medeniyet mi getireceği bilinmeyen nükleer yarışın "çok tehlikeli ve acımasız" olduğu ise kesin!

Türkiye'nin cenaze namazı!

Medeniyete, gelişmeye, çağdaş teknolojiye asla karşı değiliz. Hele süper emperyalist güçlerin küçük bir olayı bahane edip, masum milletleri sömürü hortumuna daha kavi bağlamak için yaptıkları saldırıları da gördükten, yaşadıkten sonra karşı olmamız mümkün değil. ABD'nin Libya saldırısı, Irak eliyle İran'da atılan, Sovyet Rusya'nın Afganistan'da patlattığı nükleer bombalar... Nükleer başlıklı füze yarışı elbette görmezlikten gelinemez.

Bir gerçek var ki, Afrika'da milyonlarca insan açlıktan ölüme mahkûm edilmişken, gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerin yer altı ve yer üstü zenginliklerinin sömürü hortumları ile emperyalist ülkelere bağlanıp, tekrar gelişmemiş ülkelerin mazlum halklarına kan ve göz yaşı olarak dönmesi asla kabullenilir ve hoşgörülür bir olay değildir, o halde...

Silahlanma yarışının durdurulması görüşmeleri ve anlaşmaları küçük ama imkânlı devletlerin elini kolunu bağlayıp iki süper güce fırsat veren bir aldatmaca olduğuna göre; mazlum milletler, sömürünün oyunağı ve kuklası olan Birleşmiş Milletler, Nato, Varşova Paktı, AET, Comecon gibi süper güçlerin çıkar merkezlerinin hegemonyasından kurtulmalı, dünyanın üçüncü süperini oluşturmalı, adaletin, özgürlüğün, barışın simgesi ve dengesi olacak bir güce erişmelidir.

Ekonomik ve Siyasi yönden tam bağımsızlığına kavuşmuş bir Türkiye, inaniyoruz ki; Üçüncü Dünya Ülkelerinin liderliğini yapacak tek ülkedir. Türkiye insanı tarihi ve ahlaki kültürü, yardımseverliği, adaleti, barış ve özgürlüğü savunacak ve yaşatacak gücün engin kaynağını oluşturmaktadır.

Türkiye bir medeni vahşet yarışına girsin istemiyoruz. Ancak, 1980 yılının Mart ayında bir dergide aynı konu ile ilgili bir yazı yazmış ve o tarihlerde Pravda Gazetesi'nin "Türkiye'nin nükleer mezarlığa dönüşebileceği", yorumuna yer verdikten sonra Adnan Menderes döneminde yapılan "Türkiye'nin cenaze namazına Nato dahi yetişemez!" tehdidini hatırlayarak şu soruyu soruyoruz: Dün Libya, İran, Afganistan ve diğerlerine yapılan saldırı ve işgal'ler hangi bilinmez bir günde bize de yapılamaz mı? Ya da yapılan ülke insanlarının ezikliğine yüreğimizde hissetmiyor muyuz? Silahlanma yarışının, nükleer tehlikenin, savaşın olmadığı bir dünyayı kim istemez ki? Bu istek ve arzu bir temenniden ibaret kalacağına göre, Türkiye çağdaş teknolojiye ve güce bir an önce sahip olmalıdır.

Ancak, çağdaş teknoloji emek-yoğun yatırımları engellemeli, emek-yoğun teknoloji yerine insan gücünü atıl kapasite haline getirip açları çoğaltan bir robotlaşma değil, insan unsurunun ve insan hayatını hiçe sayan ve tehlikeye atan bir nükleer yarış asla değil, insana insanca değer veren bir amaç taşımalıdır çağdaş teknoloji!

Yoksa ne Türkiye, ne de Dünya nükleer mezarlık olsun, asla istemiyoruz.

ETKİN GREV YAPILABİLİR Mİ?

Abdurrahman BİLİR

İşçi-İşveren ilişkilerinin toplu pazarlık sistemiyle yürütüldüğü demokratik ülkelerde, parlamenter sistemin demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri kabul edilmesi gibi, özgür sendikacılık ve toplu pazarlık da demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri kabul edilmektedir. Demokratik parlamenter sistemin kabul edildiği Türkiye'de de, işçi-işveren ilişkilerinde özgür sendikacılık ve toplu pazarlık sisteminin kabul edilerek uygulamaya geçmesi 1961 Anayasası'nın kabul edilmesi ve 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun çıkarılmasından sonra mümkün olmuştur. Çalışma hayatında işçi-işveren ilişkilerinin 274 ve 275 sayılı kanunlara göre düzenlenen serbest toplu pazarlık ve sendikacılık hareketinin bu doğrultuda gösterdiği gelişme, 12 Eylül 1980'e kadar devam etmiştir.

1963-1980 yılları arasındaki 17 yıllık devrede, işçi-işveren arasındaki hak ve menfaatlerin düzenlendiği birçok toplu iş sözleşmesi imzalanmış ve uygulanmıştır. Bu arada toplu müzakereler sırasında taraflar anlaşma sağlayamayınca, birbirlerini anlaşmaya zorlama aracı olarak kabul edilen grev ve lokavt silahlarına da çokça başvurdular da gözlenmiştir. Hatta endüstri ilişkileri alanında ortaya çıkan sorunlar büyük boyutlara ulaşarak, sistemi tehdit eden özellikler kazanmıştır. Özellikle 1978'den sonra sayıları hızla artan ve aylar, hatta senelerce süren grevler, yasa dışı grevler, işyeri işgalleri, verimin düşürülmesi, gösteri ve yürüyüşler sistemin ciddi olarak tehdit edildiği süreçte, çalışma hayatının baskısını temsil etmiştir.

12 Eylül harekâtıyla serbest sendikal ve toplu pazarlık faaliyeti durdurulmuş, toplu sözleşmeler

Yüksek Hakem Kurulu tarafından yürürlüğe konulmuştur.

1982 Anayasası'nın kabul edilmesinden sonra, çalışma hayatını yeniden düzenleyen 2821 ve 2822 sayılı yasalar 5.5.1983 tarihinde kabul edilmiş ve serbest sendikacılık ve toplu pazarlık faaliyeti üç sene önce başlamıştır.

1982 Anayasası en başta, 17 yıllık dönemi dikkate alarak çalışma hayatının düzenlenmesinde önemli değişiklikler ve yenilikler getirilmiştir. **Yeni Anayasa sadece menfaat grevine mücadele etmiş (m. 54) hak grevini kabul etmemiştir.** Böylece 17 yıllık uygulamada, çalışma hayatında birçok sorunun kaynağı olan hak grevi tartışmasına son verilmiştir. Bilindiği gibi, **toplu iş sözleşmesinin imzalanması sırasında anlaşmazlık çıkarsa menfaat grevi, toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra anlaşmazlık çıkarsa hak grevi sözkonusu olmaktadır.** 275 sayılı kanunda hak grevi 19/2. maddede düzenlenmişti. Esasen 17 yıllık uygulamada hak grevi, menfaat grevine göre çok az başvuru alan bir silâh olmuştur. Türk-İş Hukukunda da hak grevi geniş olarak tartışılmıştır. Bir görüşe göre, hak grevi gereksizdir. Zira toplu iş sözleşmesi imzalanmasıyla anlaşmazlık bitmekte ve sosyal barış yükümlülüğü doğmaktadır.

Dolayısıyla bundan sonra mücadele yapılamaz. Toplu iş sözleşmesinin uygulanması sırasında bir anlaşmazlık çıksa bile mahkeme devreye girer ve hangi tarafın borcunu yerine getirmediğini tesbit eder. Bundan dolayı da hak grevine gerek yoktur. Diğer bir görüşe göre, hak grevinin bir süre daha devam etmesi faydalıdır. Zira toplu iş sözleşmesinin uygulamasından doğan bir anlaşmazlık mahkemeye intikal ettiğinde, kararın alınması çok gecikmektedir. Hatta mahkemeye intikal eden bir

anlaşmazlık karara bağlanıncaya kadar, toplu iş sözleşmesinin süresinin bittiği görülmektedir. Ücretle ilgili bir anlaşmazlık toplu iş sözleşmesinin uygulaması sırasında ortaya çıkmışsa, toplu iş sözleşmesinin süresi bitmesine rağmen mahkemenin kararı alınmadığı için, işçiler bu haktan mahrum olabilmektedirler. Bundan dolayı hak grevinin devam etmesine gerek görülmektedir. Yeni Anayasa birinci görüşü kabul ederek, sadece menfaat grevine mücadele etmiş bulunmaktadır.

1982 Anayasası ile, 1961 Anayasasında bulunmayan grev yasakları getirilmiştir. Yeni Anayasa, grev ve lokavtın iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve millî serveti tahrib edecek şekilde olamayacağını kabul etmiştir. Bu hükümler ilk bakışta faydalı gibi görünse de, uygulamada nasıl ele alınacağı belirsizdir. Menfaat çatışması sırasında neyin iyi niyet kurallarına uygun, neyin uygun olmadığı belirlenmesi hayli güçtür. Bunun sınırı nerede başlayıp nerede bitecektir? Bu husus Yeni Anayasanın hükmü açısından belirsizdir. Aynı şekilde toplum zararı ifadesi de belirsizlik arz etmektedir. Bu konularda kesin söz mahkeme içtihatlarına bırakılmış olmaktadır.

Yeni Anayasanın 54/3. maddesi greve katılan işçilerin veya sendikanın grev yapılan işyerinde kasıtlı veya kusurlu hareketleri sonucu sebep oldukları maddi zarardan sendikayı sorumlu tutmuştur. Bu madde uygulamada tereddütlere yol açacak niteliktedir. Meselâ işverenle anlaşan ve greve katılan işçilerden kasten bir zarar meydana gelirse, bundan sendika sorumlu olacaktır. Ayrıca sendikaya üye olmayıp grev ve katılan işçilerin kasıtlı veya kusurlu hareketlerinden de sorumlu olacaktır. Bu durumda sendikaya çok ağır sorumluluk yüklenmektedir.

Dolayısıyla sendika greve gitme konusunda tereddüte düşebilecektir. Bu ise, etkin bir grev uygulayabilmenin şartı olan kararlılığı ortadan kaldırmaktadır. Bu hüküm, etkin bir grevin başarısını engelleyen bir faktör olarak, düşünülmeye elverişli görünmektedir.

1982 Anayasası ayrıca siyasi amaçlı grev ve lokavtların dayandırma grev ve lokavtının, genel grev ve lokavtın, işyeri işgali, işi yavaşlatma, verimi düşürme ve diğer direnişlerin yapılamayacağını hükme bağlamıştır. (m. 54). Anayasa genel olarak bu sınırlamaları

durum arzetymekteydi. 2822 sayılı kanunda grev yasakları ve yasak grevler ayrı ayrı ele alınarak tasnif yapılmıştır.

Grev ve Lokavt Yasak Olduğu İşler Açısından Durum:

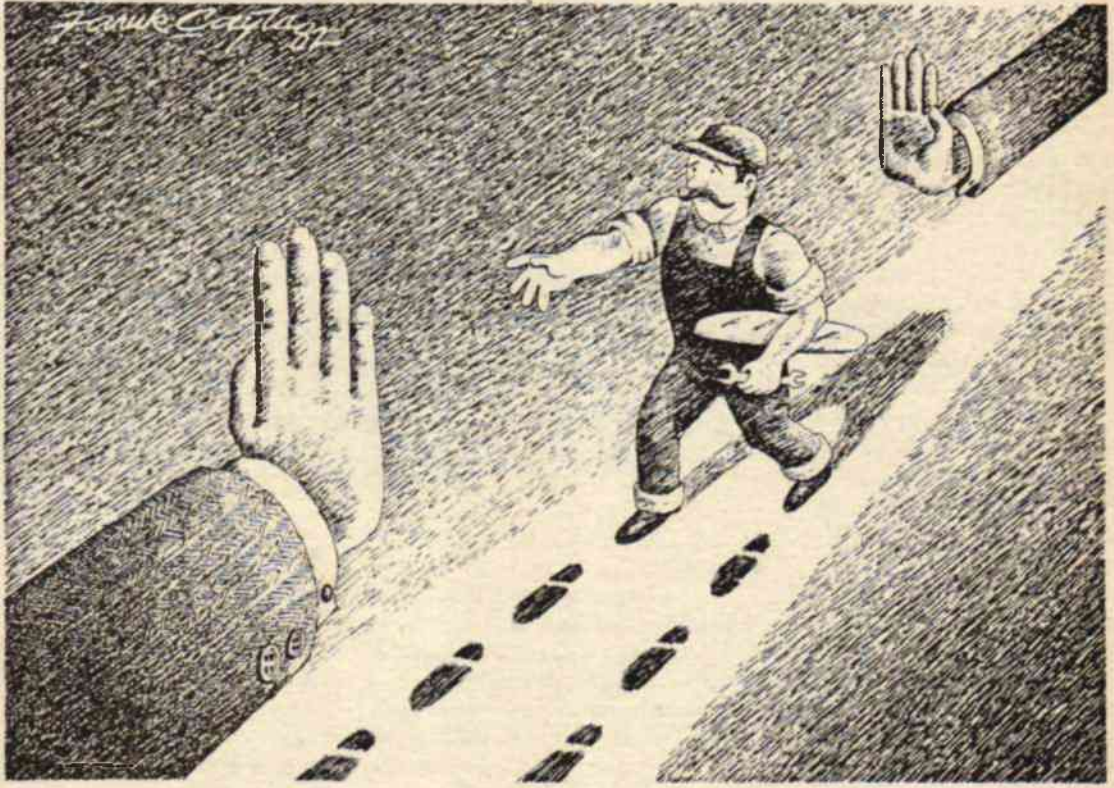
275 sayılı Kanuna göre 2822 sayılı kanunda grev ve Lokavtın yasaklandığı işlerin kapsamının genişletildiği görülmektedir.

Kanunî greve gidiş süreci bakımından yeni kanunda bazı yenilikler getirilmiştir. Bu bir bakıma, Yeni Anayasanın amaçları doğrultusunda, devletin işçi-işveren iliş-

samındaki işyerlerinin bir kısmı için alınmış olsa dahi, lokavt kararı o uyuşmazlığın kapsamındaki başka işyerleri için de alınabilir denilmektedir.

2822 sayılı Kanunda eski yasaklardan hiçbiri kaldırılmamış, aksine yeni ilâveler yapılmıştır.

2822 sayılı Kanunun 29. maddesi, eski kanundaki can ve mal kurtarma işlerine ilâveten cenaze ve tekfin işlerinde, özel kesim veya kamu kesimince yerine getirilen su, elektrik ve havagazı üretim ve dağıtım işlerinde grev ve lokavt yasağı getirilmiştir. Ayrıca

getirdikten sonra, grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya erteleneceği haller ve işyerlerinin kanunla düzenlenmesini öngörmüştür. Grev yasaklarının ve yasak grevlerin ayrıntılı olarak belirlendiği 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun, grevlerin gerçek durumunun belirlenebilmesi için incelenmesi gerekir. Bunun içinde 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 20. maddede yer alan grev yasakları ve yasak grevlerle de karşılaştırma yapmak faydalı olacaktır. 275 sayılı kanunda (20. madde) grev yasakları ve yasak grevler ayrı ayrı belirtilmemiş olup karışık bir

kilerine yoğun olarak müdahalesinin öngörülmesinden kaynaklanmıştır. Uyuşmazlık kurulu kararından önce 6 işgünü, içinde grev kararı alınmamaktadır. Bu 6 işgünü geçtikten sonra ikinci 6 işgünü içinde sendika grev kararı alabilir. Şayet ikinci altı işgünü içinde sendika grev kararı almazsa yetki belgesi hükümsüz olmaktadır. Grev kararının işverene ve yetkili merciye tebliğinden itibaren 6 işgünü içinde işveren lokavt kararı alabilir. Burada 27. maddenin son cümlesinde işverene saldırı lokavtı yapma imkânının verildiği dikkati çekmektedir. Zira, grev kararı uyuşmazlığın kap-

kömür, doğal gaz ve petrol sondaj, üretim, tasfiye ve dağıtım işleri bu yasaklara ilâve edilmiştir.

Yine 275 sayılı yasada var olan noterlik işlerindeki grev yasağına bankacılık da eklenmiştir. Yeni kanunun bir diğer yasak getirdiği işler de, kamu kuruluşlarınınca yürütülen itfaiye, temizlik işleri ile şehir içi deniz, kara ve demiryolu ve diğer raylı toplu yolcu ulaştırma hizmetleri olmuştur.

Görüldüğü gibi grev yasaklarının kapsamı büyük ölçüde genişletilmiştir. Ancak bu kapsam genişletilirken çok sayıda işçinin çalıştığı bu alanlarda bu kişilerin anayasal bir haktan mahrum bira-

kılmasının önemi de dikkatten uzak tutulmaması gereken bir husustur. O nedenle grev yasağı konulan işlerde malların depo edilip-edilmediğine ve aynı hizmetin devlet memurları tarafından yerine getirilmesine dikkat edilmesi şüphesiz faydalı olacaktır. Bu itibarla yeni yasa ile elektrik, kömür, doğal gaz ve petrol üretimi ve son-
dajının yasa kapsamına alınmasında zorunluluk yoktur. Diğer bir ifadeyle bu işlerde yapılacak grev halk sağlığını, millî ekonomiyi, millî güvenliği ve devletin bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemeyecektir. Grev yapılan her yerde olduğu gibi, bu işlerde de grev yapılsa halk veya kamuoyu ve işveren bundan mutlaka olumsuz yönde etkilenecektir. Zaten grevin amacı biraz da kamuoyuna sendikanın sesini duyurmak ve işvereni üretim kaybından dolayı zarara uğratmaktır. Bunlar olmadığı takdirde başvuru eylem grev olma özelliğini kaybeder.

Hatta Batıda görüldüğü gibi, en etkili grevler halkı en çabuk ve en kısa yoldan etkileyen grevlerdir. Meselâ temizlik işçilerinin, şehir içi ulaştırma ve PTT hizmetlerinde çalışanların yaptığı grevler bunlar arasında sayılabilir. Bu açıdan bakılınca bu tür grevlerin yasak kapsamına alındığı dikkati çekmektedir. Noterlik hizmetlerine ilâveten bankacılık hizmetlerinin de yasak kapsamına alınması bir yeniliktir. Aslında Türkiye'de devlet bankacılığı bir gelişme içindedir ve bu bankalarda çalışanlar memur olduğu için grev zaten mümkün değildir. Onun için özel bankalarda kanuna uygun olarak yapılacak grev nedeniyle bankacılık hizmetlerinin yürütülmesi bakımından büyük bir bunalıma yol açma ihtimali çok zayıftır. Bu alanda çalışanlar da böyle zayıf bir ihtimal dikkate alınarak grev hakkından yoksun bırakılmıştır.

Grev yasağının bulunduğu bütün bu işlerde ortaya çıkacak toplu iş uyuşmazlıkları Yüksek Hakem Kurulu tarafından sonuçlandırılacaktır. Bu husus da serbest toplu pazarlığa yapılan müdahale olarak değerlendirilmeğe elverişlidir.

Grev ve Lokavtın Yasak Olduğu İşyerleri Açısından Durum:

Yeni yasa, 275 sayılı yasada

yer alan eğitim ve sağlıkla ilgili işyerlerindeki grev yasağını kabul etmiş, ilâveten de huzur evleri ve mezarlıkları da yasak kapsamına almıştır.

Yeni yasa bir yenilik olarak, Millî Savunma Bakanlığı ve bazı komutanlıklarca doğrudan işletilen işyerlerinde grev ve lokavt yasağı getirmiştir. (m.30/4). 275 sayılı yasa bu işyerleri için daha esnek bir durumu kabul etmişti. Bu işyerinde çalışanlar ücret, sosyal hak diğer çalışma şartlarının, benzer işyerlerinden daha kötü olup olmadığının tesbit edilmesi için Yüksek Hakem Kuruluna başvuruyordu. Böylece bu işyerlerinde çalışanların, benzer işyerlerinde çalışanlara göre daha kötü duruma düşmesine engel olunuyordu. Bu işyerlerindeki şartların benzerlerine göre daha kötü olduğu tesbit edilip anlaşma sağlanmazsa, işçilerin greve başvurma imkânları

“İşçi-İşveren arasındaki ilişkilerin, serbest toplu pazarlık ve sendikacılık sistemine göre düzenlenmesi öngörülmüşse, devlete ve siyasal iktidarlara düşen görev, sisteme fazla müdahale etmeden kendi dinamikleriyle başbaşa bırakmaktır.”

vardı. Yeni kanun bu imkânı kaldırmıştır.

Sonuç olarak belirtmek gerekirse, yeni kanun:

- 1) Grev ve Lokavt yasaklarının kapsamını genişletmiştir.**
- 2) Eskiden olmayan olağanüstü hal kavramı devreye sokularak Grev ve Lokavt için buradan da sınırlamalar getirilmiştir.**
- 3) Grev yasağı bulunan işyerlerinde ve işlerde çıkan uyuşmazlıkların Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözülmesi öngörülmüştür. Bununla, bir taraftan YHK'nun rolü arttırılırken, bir taraftan da özgür toplu pazarlık alanına sınırlama getirilmiştir.**

Yeni kanunla birçok alanda çalışanlar grev hakkından yoksun bırakılmıştır. Grev hakkı tanınan işler ve işyerlerinde de, toplu iş uyuşmazlığının başlamasından grevin uygulanmasına ve sonuçlandırılmasına kadar sendikalara ağır sorumluluklar ve sınırlamalar getirilmiştir. Bunun nedenini biraz

da, 12 Eylül öncesi dönemde işçi sendikalarının başvurdukları yasa dışı grevler, direnişler, işin ve verimin düşürülmesi olaylarında aramak yerinde olur. Yeni düzenleme yapılırken, 12 Eylül öncesinde yaşanan bu kötü olayların yaşanmaması ve sendikaların bu kadar sorumsuz davranmalarının önlenmesini sağlayacak tedbirler düşünülmesi normal bir gelişmedir. **Sadece 12 Eylül öncesindeki gelişmeleri dikkate alarak, çalışanların kendi durumlarını iyileştirmede tutundukları dalları bir bir kesmek de, sosyal devlet olma niteliği ile bağcaştırılamaz.** Etkin bir sosyal politikanın icrasında devletin yoğun ve aktif müdahalesinin bulunması Anayasa gereğidir. Ancak işçi-işveren arasındaki ilişkilerin, serbest toplu pazarlık ve sendikacılık sistemine göre düzenlenmesi öngörülmüşse, devlete ve siyasal

iktidarlara düşen görev, sisteme fazla müdahale etmeden kendi dinamikleriyle başbaşa bırakmaktır. Bir taraf lehine devletin tavır koyması gerekirse bunun, iktisaden zayıf durumda olan işçiler lehine olacağını sosyal devlet ilkesi belirlemiştir. O nedenle devlet, sendikaların meslekî amaç dışındaki hedeflerine alet ettiği sendikal faaliyetleri yasaklayıp müeyyideler getirirken, serbest toplu pazarlık ve sendikacılığın temel ilkelerinden olan ve işçiler lehine yararlar sağlayan, sendikaların mücadele araçlarına müsaade etmelidir ki, kendi dinamikleri doğrultusunda gelişsinsin. Bu şekilde iktisadî ve sosyal kalkınmanın vazgeçilmez unsuru olan çalışma barışının sağlanması, şüphesiz daha da kolaylaşmış olacaktır. Zaten sosyal devletin görevi, tesbit edilen genel çerçevede içinde kalmak şartıyla, sendikacılığı kendi işleyişine bırakmak ve çalışma hayatının sorunlarının çözümünü işçi-işveren ilişkilerindeki dinamiklerden beklemektir.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ

İŞ KAZASI VE TEDBİR

İş Kazaları, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 11. maddesine göre tarif edilmiş ve bu şartları taşıyan olay ve haller, iş kazası addedilmiştir. Yine 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2869 sayılı Kanunla değişik 73. maddesine istinaden, işverenler; işyerinde meydana gelecek kazaları en geç 2 gün içinde Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne bildirmek zorundadırlar. İş Kazala-

raştırılmalıdır. İşyerlerinde İşçi Sağlığı İş Güvenliği ile ilgili tedbirleri aldirmek için sendika, veya bizzat çalışan, durumu Bölge Çalışma Müdürlüğü vasıtasıyla İş Güvenliği Müfettişlerine intikal ettirmelidir.

İş Kazalarının esası, işyerlerinde alınmayan güvenlik tedbirleri (tehlikeli durumlar) ile işçiler tarafından uyulması gerekli kural

mükelleftir. Hatta bu nevi tedbirlerin alınması, devamlı 50 ve daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde kanunen kurulması zorunlu olan ve işçi temsilcisinin de bulunduğu "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu" tarafından gündeme getirilmeli ve işveren tarafından yaptırılması için zorlanmalıdır. Alınan bu tedbirlere işçilerin de uyması kanunî bir vecibedir.

Bir koruyucu ve korkuluk içeresine alınmış tezgâhına lakım ve onarımı yapıldıktan sonra bu muhafazalıklar yerine takılmazsa, muhtemel bir iş kazası, kaynak ve emek israfına yol açmaz mı? O halde tehlikeli durumlara karşı alınan tedbirlere uymak hususunda herkes arkadaşını ikaz ve ikna etmekle vazifeli olmalıdır. Tarihîkâr değil, daima yapıcı olmak işçinin şiarı olmalıdır.

TEDBİR AFİŞLERDE KALMAMALI

rı, Sigorta Müfettişlerince değerlendirildiği gibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın İş Güvenliği Müfettişlerince uzuv kayıplı veya ölümlü hallerinde teknik olarak tahkikat yaptırılarak olayda tarafların kusur nispetleri tesbit edilir.

Bu durumda; kazaların, 506 sayılı Kanun tanımına uyup uymadığı, işverence gerek sigortaya (SSK) gerekse Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne bildirip bildirilmediği

ve kaidelerin (tehlikeli davranış) yeterince yerine getirilmemesini teşkil eder. Bu nedenle işyerinde makina, alet ve teçhizat üzerinde alınması gerekli tedbirlerin işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzükleri uyarınca yerine getirilmesi, aldırılması şarttır.

Tehlikeli durumları (kırık fiş ve prizler, koruyucusuz elektrik panoları, korkuluksuz ve koruyucusuz çalışan makina ve tezgahlar...) işveren işyerinde gidermekle

Ayrıca şu husus unutulmamalıdır ki, işçi sağlığı ve iş güvenliği unsuru, ancak Devlet-İşveren-İşçi üçlüsü ile olunmaktadır. Bunlardan birisinin gerekli titizlik ve itina göstermemesi, çalışmamızı bu gün trafik kazalarından daha fazla olan iş kazaları ile başbaşa bırakmak demektir.

Kazasız, belâsız hayırlı çalışmalar dileğiyle...

“ÇALIŞMA SÜRELERİNİN KISALTILMASI İŞ VERİMİ VE HUZURUNU ARTIRIR.”

ÇALIŞMA SÜRESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Geçen yüzyıllardan günümüze gelinceye kadar çalışma hayatının önemli konularından biri hiç şüphesiz insan sağlığını yakından ilgilendirdiğinden ve çeşitli toplumsal yaralara sebep olduğundan dolayı çalışma süreleri önemli olmaktadır. Konuyu daha iyi değerlendirebilmek için çalışma sürelerini bulunduğu dönemi göz önüne alarak incelemek uygun olacaktır. Çünkü her olay bulunduğu ve yaşandığı zaman içerisinde önem arz etmektedir. Bunun içindir ki konuyu iki kısımda ele alacağız.

1- Sanayi Devrimi Öncesi

Sanayi devrimi öncesinde özellikle Orta Çağ Avrupasını ele alacağım. Çünkü sanayi devrimine gelinceye kadar çalışma sürelerinde öyle kayda değer bir gelişme olmamıştır. Bu dönemde toprak ağaları mahiyetlerinde çalışan insanları karın tokluğuna 17-18 saat çalıştırmaktaydılar. Bu dönemin karakteristik özelliğinden olacak bu uzun çalışma, toplumsal bir olay haline gelmiyordu. Kanımızca bunun toplumsal bir olay haline gelmeyişi de, dönemin şartlarının içte dönük ve tamamen el kol hareketlerine bağlı olmasından kaynaklanıyordu. Çünkü iş hayatı zamanımızdaki gibi tehlike arz etmiyordu (iş kazası, meslek hastalıkları vb) Bu dönemin diğer bir özelliğide çalışma sürelerinin uzun olmasına karşın yılda çalışılan gün sayısının bayram ve yortu günleri nedeniyle az oluşudur. Öyleki söz konusu dönemde bayram ve yortu günlerinin sayısı 263 günü buluyordu. Yani yılın 2/3'nü çalışmadan ibadet ederek geçiriyorlardı. Tabii ki bunda kilisenin de önemli bir yeri vardı.

İslâm dünyasında ise durum, orta çağ avrupasının aksine yıl/çalışılan gün sayısının fazla oluşudur. Buna mukabil çalışma süreleri ise günde 10-12 saati geçmemekteydi. Hatta çıkarları korumak amacı ile **Lonca Nizamnamesi** ile düzenlemeler getirilmişti.

2- Sanayi Devrimi Sonrası
Sanayi devrimi öncesi çalışma sürelerinin uzun oluşunun fazla problem olmayışı, çalışanın topraktan ayrılarak dokuma fabrikalarında, atölyelerde çalışmaya başlamasıyla problem olmaya başlamıştır. Çünkü bu dönemle birlikte (1750-1850) çalışanlar, icad edilen makinaların kölesi haline getirilerek robotlaştırılmış ve bunun da sonucu olarak büyük toplumsal olaylar meydana gelmiştir. Tabiki bu toplumsal olaylarla birlikte aşağıda sıralanan “**kapitalist insan tipi**” meydana gelmiştir.

- Bu sistemin insanları:
- a) Mülkiyetin mutlak olarak tek kişiye ait olması,
  - b) “Cennet benim, başkaları cehennemdir” esprisi ile sömürücü bir karaktere sahip olması,
  - c) Engel tanımayan sınırsız bir rekabet ve kazanç hırsına sahip olması
  - d) Bu aşırı kâr ve teşebbüs hırsı ile başkalarının hiç acımadan çalıştırması, gibi karaktere sahiptirler.

İşte bu sistemin gereği olan yukarıda vasıflarını saydığımız insanları ilk defa toplumsal olayların meydana geldiği İngiltere’de görmekteyiz. bu talihsiz dönemde insanlar ihtiyar, kadın, çocuk demeden çok ağır şartlarda çalıştırılıyorlardı. Çocuklar bile çocuk yaşında aynen yetişkinler gibi

Mustafa ATLI

Öz Demir-İş Sendikası
Genel Teşkilâtlandırma Sekreteri

16-17 saat hiç acımasızca çalıştırıyorlardı. Çünkü tek düşünce neye mal olursa olsun aşırı kazanç idi. Tabii ki bu çalışma şartları İngiltere ile rekabet eden diğer Avrupa ülkelerinde de aynen devam ediyordu. Nihayet bu ağır çalışma temposu ve şartları, zamanla acı meyvelerini vermeye başladı ve çalışanlar, kısa zamanda belkide çalışma hayatlarının en olgun dönemlerinde çok çalışmanın ve ağır şartların vermiş olduğu ruhi çöküntülere, iş kazalarına, meslek hastalıklarına yakalanarak her türlü sosyal güvenceden yoksun olarak kaderleriyle başbaşa kalıyorlardı. İşte bu acı gerçek, Almanya’da Ren havzasında orduya asker toplamak için teftişlerde bulunan General Korn’un yerinde tesbit ettiği olayları bir raporla yetkili makamlara bildirmesine kadar devam ediyordu. Çünkü bu raporun içeriğinde askerlik yapabilecek sağlamlıkta insan bulunmadığı belirtiliyordu. İşte bu gerçeğin su yüzüne çıkmasıyla hükümetler nesillerini korumak için alel acele harekete ilk defa 1819 yılında “**Çocukları Koruma Kanunu**” çıkararak, 9 yaşından küçüklerin fabrikalarda çalışmalarını yasaklayarak, çalışma sürelerini 9 saate indirdiler. Bu kanunun çıkış amacı ülkelere göre de değişiyordu. Örneğin, İngiltere’de sağlık sebeplerinden, Almanya’da ise askerlik buna nedendi.

Çocuklarla ilgili kanunun yürürlüğe girmesinin hemen ardından yani 1820 yılında bu sefer yetmiş insan gücünü korumak içinde 10 saatlik iş günü için yine İngiltere’de, zamanın ünlü devlet adamı Robert Peel Liberalizme karşı olan Hıristiyan Demokrat parti büyük bir kampanya açtılar. Bu kampanya diğer halk kitlelerinde de destek görerek nihayet **1947 yılında 10 saatlik iş günü** yasallaşarak yürürlüğe girdi. İşte bu uygulamayla beraber gelen faydalar (Üretim ve kalitenin artması, iş kazalarının azalmasıyla, amortisman giderlerinin azalması gibi) görülmeye başlayınca hükümetler, partiler ve işçiler çalışma sürelerinin daha da kısaltılması için harekete geçtiler. Nitekim bu hareketler yıl sonrasına meyvelerini vererek **1906 yılında İngiltere’de Maden işçilerinin başlattıkları Grev ile ça-**

ilgili çalışmalara başlanmış 1932 yılında mecliste görüşülmeye başlanan bu çalışma süresi 1936 yılında ancak yasallaşabilmiştir. Gerek 1936 yılından önce, gerekse 1936 yılından sonra ülkemizde bir çok işçi hareketleri meydana gelmişse de bu hareketlerin bir çoğu ücretlerin artırılması yönünde olmuş, çalışma sürelerinin kısaltılmasıyla ilgili yapılan hareketler çok cılız kalmıştır. Bu durum taa 1983 yılına kadar devam etmiş ve **1983 yılında MGK kararıyla çalışma süreleri haftada 45 saate indirilmiştir.**

SONUÇ

Günümüzde çalışma sürelerinin kısaltılmasını sadece Sendikalar istememektedir. Sendikalarla birlikte resmi kurumlar da istemektedir. Örneğin, **F.Almanya’da çok ciddi bir müessese olan İş**

de edilmektedir. Tabii bu faydaları sıralarken gözden kaçırmayacağınız bir hususta, çalışanın, iş ahlakı ve çalışma disiplini hususundaki duyarlılığıdır.

Çalışma sürelerinin azaltılmasıyla;

a) Üretimde azalma yerine, önemli bir artış kaydedilmiştir.

b) İşsizliği belirli ölçüde gerileyen yeni işyerleri açılacaktır.

c) Amortisman giderleri azalmış olacaktır.

d) İş kazalarında ve Meslek Hastalıkları azalacaktır.

e) Çalışanlar uzun çalışmanın vermiş olduğu ruhi çöküntü ve bununla beraber gelen alkol, uyuşturucu alışkanlığından uzaklaşacaktır.

f) Çalışanın işe küskünlüğü önlenerek, çalışana düşünme,

ALMAN İŞÇİSİ 35 SAAT DİYOR!

Federal Almanya’da, çalışma sürelerinin kısaltılması için, Sendikaların önderliğinde büyük işçi kitlelerinin katıldığı mücadele yapılmıştır. Son olarak, “35 saat” için mücadele yapıldı.

ışma saatleri günde 8 saate indirilmiştir. Bu çalışma süresinin diğer iş kollarına yansıtılması ise 1919 yılında Milletlerarası Çalışma Organizasyonu’nun Washington’da yapmış oldukları toplantıda kararlaştırılmış ve uluslararası bir hüviyete büründürülmüştür.

İşte Avrupa ülkelerinde çalışma sürelerinin kısaltılmasıyla ilgili mücadele kıyasıya (ki son zamanlarda tarafların anlaşmasıyla) devam ederken, **Ülkemizde çalışma süreleri 3008 sayılı İş Kanununun 1936 yılında kabulüne kadar haftada 60-70 saati buluyordu.** Çalışma rejiminin 1919 yılında 8 saat olarak kabulünden sonra ülkemizde de bununla

ve İşçi Bulma Kurumu’na bağlı Emek Piyasası ve Mesleki Araştırma Enstitüsü yapmış olduğu araştırmada, eğer haftalık çalışma süresi 35 saate indirilirse Almanya’da sırf bu kısaltılmadan dolayı 1.600.000 munzam işyerinin elde edilebileceğini bununla beraberde işsizlik oranının daha aşağılara çekilebileceğini tespit etmiştir. Bugün F.Almanya’da ve diğer Avrupa ülkelerinde çalışma süreleri 40 saatın altında özellikle büro işlerinde 35-37 saate indirilmiştir.

Avrupa ülkelerinde işçisiyle, işvereniyle üzerinde önemle durdukları, ülkemizde ise buzdolabında bulunan çalışma sürelerinin kısaltılmasıyla ne gibi faydalar el-

okuma, dinlenme ve eğlenmesine daha fazla zaman ayırması sağlanarak, bununla beraber kalitede artmış olacaktır kanaatindeyim.

Şimdi bütün bu tespitlerden sonra ülkemizde de Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 40 veya 40 saatin altına düşürülmesinin gerekliliği AET adayı bir ülke çalışmanı olarak istenebilir mi, eğer istenirse ve uygulamaya konursa işsizlik belirli ölçüde azalır mı ve iş verimi, kalite yükselir mi? Bunun cevabını hemen buracıkta evet veya hayır diyerek belirtmemiz mümkün değildir. Tabii bu uygulamanın fayda ve zararları akademik seviyede yapılacak bir toplantıda değerlendirilmesinin en uygun olacağı kanısındayım.

Mustafa Kalemlî

SİGORTASIZ İŞÇİ ÇALIŞTIRAN İŞYERLERİ İÇİN ALARM!..

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mustafa KALEMLİ**, sigortasız kaçak işçi çalıştırmanın önlenmesi için yeni bir uygulamaya geçileceğini açıkladı. **Kalemlî**, Mayıs ayından itibaren sigorta müfettişlerinin, belli bir bölgede toplanarak, o bölgedeki bütün işyerlerini ani baskınlarla tarayacaklarını belirtti. **Bakan**, “denetimlerde, en çok kaçak işçi çalıştırılan inşaat sektörüne ağırlık verilecek” dedi. **Bakan Mustafa Kalemlî**, çalıştırılan kaçak işçi miktarının 600 bin olarak tahmin edildiğini sözlerine ekledi.

Ülkemizin en önemli ekonomik problemi olan enflasyon, işçi ücretlerine hayat hakkı tanımıyor.

ANKA'nın haberine göre, geçen yıl SSK'ya kayıtlı işçinin ortalama günlük ücreti 1.734 lira olarak hesaplandı. 1984 yılındaki ortalama günlük ücreti ise 1.254 liraydı. Bu durumdaki ücret artışı, geçen yıl yüzde 38.2 olarak gerçekleşti.

Enflasyondaki artış ise, bunu çok üstünde oldu. İstanbul Geçinme Endeksi'nde enflasyon oranı yüzde 45 olarak belirlendi. Bu durumlarda, reel (enflasyondan arındırılmış) ücrette yüzde 1.7'lik azalma oldu. Yapılan araştırmada,

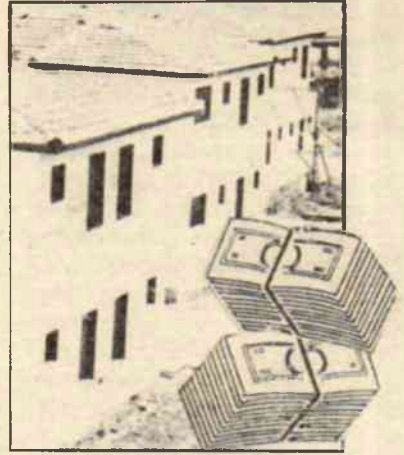
İTHAL GIDA TÜKETİMİ: 546 MİLYAR!

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı “1986 Yılı Başında Türkiye Ekonomisi” adlı broşürde, gıda ürünleri ithalatı için, 1985 yılı içinde 546 milyar lira döviz harcadığı belirtildi.

Yarım trilyonu aşan bu dövizin tamamı, bitkisel ürünler, hayvansal ürünler, su ürünleri ve tarıma dayalı işlenmiş ürünler için harcandı.

Gıda ithalatı için yapılan harcamanın, toplam ithalat içindeki yeri ise 7.6 olarak belirlendi. Ülkeye kaçak olarak giren sebze ve meyve konserveleri ise bu rakamın dışında tutuluyor.

Araştırmaya göre ithal gıda ürünlerine talep ise yok denecek kadar az. İthal edilen malların talepsizlik yüzünden çürüyüp koktuklarını ve yenilmez hale gelerek imha edildikleri tespit edildi.

TOPLU KONUT FONU'NUN 3 AYLIK HÂSILATI: 65 MİLYAR!

1986 yılının ilk üç ayı içinde, Toplu Konut Fonu'na 65 milyar 220 milyon lira gelir sağlandı.

Konu ile ilgili açıklama Başbakanlık Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi yetkililerince yapıldı.

Açıklamada, sağlanan gelirin en büyük bölümünün Tekel tarafından gerçekleştirildiği bildirildi. Tekelin, 1986 yılının ilk üç ayında Toplu Konut Fonu'na aktardığı gelir, 35 milyarı buldu.

ENFLASYON, ÜCRETİ YİNE KEMİRDİ

1980 yılından bu yana 1983 yılı hariç ücretlerin hiçbir zaman enflasyonun üstüne çıkamadığı anlaşıldı.

1980-1985 yılları arasında ücret artışı yüzde 300'de kalırken, fiyat artış hızı yüzde 400'ü buldu. Bunun sonucu işçinin alım gücü beş yılda yüzde 18.2 oranında azaldı. Yani, 1980 yılında bir işçinin ortalama günlük ücretinin alım gücü 292 lirayken, bu rakam geçen yıl 239 liraya düştü.

Ücret düşüşünün sürmesi, sendikal faaliyetlerin kısıtlanması sonucu, sendikaların ekonomik mücadelede etkilerinin azaldığı yorumuna yol açtı.

İŞSİZLİKLE ÜÇ NESLİN MÜŞTEREK SAVAŞI

İş ve İşçi Bulma Kurumu kayıtlarına göre, iş isteyenler arasında, 14 yaşından küçük çocuklar yanında 65 yaşının üstünde kişiler de var. Bu durumu çocuk, baba ve dede şeklinde 3 gruba ayrılarak bu müşterek savaşı resmetmek mümkün.

Yapılan tesbitlere göre, 1986 Şubat ayında, İş ve İşçi Bulma Kurumu şubelerine iş için müracaat eden 14 yaşın altındaki çocuklar 26.000'i, 65 yaşın üstündeki yaşlılar ise 22.000'i buluyor.

Bu rakamlar, ülkemizdeki işsizliğin hangi boyutlara vardığının acı birer delilidir.

Kısa... Kısa... Kısa... Kısa... Kı

Bir grup tarım işçisi.

TARIM İŞÇİLERİNİN TAMAMI BEŞ YIL İÇİNDE SİGORTALI HALE GELECEK.

Yüksek oranda sigortasız işçi çalıştıran tarım kesiminde önümüzdeki 5 yıl içinde sigortasız işçi kalmayacağı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli tarafından açıklandı.

Bakan Kalemli, konunun üzerinde hassasiyetle durduklarını belirterek, son iki yılda tarım kesiminde 1 milyondan fazla vatandaşın sosyal güvenlik kapsamına alındığını ve uygulamanın bütün yurttta 5 yıl içinde tamamlanacağını bildirdi.

DEMOKRASİDEKİ ÇALKANTININ FATURASI İŞÇİYE ÖDETTİRİLİYOR!

Türkiye'de demokrasinin askiya alınmasının bedelini her dönemde işçinin ödediği ortaya çıktı.

Prof. Dr. Emre Kongar tarafından yapılan araştırmaya göre, demokrasinin arızalandığı dönemlerde işçi ücretlerindeki artışın fiyat artışlarının gerisinde kaldığı matematiksel olarak saptandı.

Araştırmalarda 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde ücret artışı ile fiyat artışı arasındaki farkın negatif olduğu görüldü.

Kongar, görüşlerini şöyle dile getirdi: "Demokrasi arızalandığı zaman bedelini işçi ödüyor. Demokrasinin işçinin lokmasıyla çok yakın ilişkisi vardır." Kongar, araştırmasının tamamıyla devlet kaynaklarından istifade edilerek yapıldığını belirterek işçilerin demokrasiye sahip çıkmaları gerektiğini vurguladı.

Basından Seçmeler

Ankara'da Durum

Şevketli Yılmaz

Çocukların savaşıklık oyununu sanki: "Gravv... gravv, gravv... Hadî ö!.. Vurdüm sen!..."

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, son Anayasa ile etkisiz, mermisiz ve tetiksiz duruma çektilen "Genel grev" silahını Turğut Özal'a çekiyor.

"Gravv... gravv... kıpırdamasa yakarım!"

Hasmetli ve şevketli Yılmaz'ın genel grev silahını çekmesi, pek de işçinin içinde bulunduğu sıkıntılardan kaynaklanmıyor...

Bu çıkışın nedeni, eski siyasi partiler gibi DİSK'in de değişik bir hüviyet ile dirilmesi hazırlıklarıdır.

Şevketli Yılmaz devre dışı kalmamak, "İşçiyi satıldı" suçlamalarından kurtulmak için taha tabanca ile "Gravv... gravv..." diyor.

Yoksa Türk-İş'in şimdi yakındığı kanunların altında, kendi genel sekreteri, sadık bir zat olan Sadık Şide'nin imzası var.

Sen kalk, iş sikiya gelince dilini yut... Genel sekreterini askeri hükümete üye olarak ver. Önüne getirilen kanunların altına imzayı at. Sonra o Sadık Şide'yi tekrar al, genel sekreterin olarak bağrına bas.

Ortalık iyice yatıştıktan, Erbakan Hocamız bile konuşmaya başladıkdan sonra da "İşçi hakları elden gitti" diye bağır. Ve elinde oynatmış silahla "Gravv... gravv... Kimildama yakarım..." diye hem kendini, hem "Düğmanı" kandır.

Bu nasıl oyun?

Millet enayi mi?

***

İşçiler hakları ile sendika kuraları. Yani sendika hakları kazanmak için vardır...

Türk-İş deki durum tersine. Sendika götürüp hakları teslim ediyor, şimdi de işçiyi sokağa döküp: "Git, bana hak kazan" diyor.

O zamanlar el etek öpmenin faturasını sokağa itilen işçi mi ödeyecek?.. Cezasını zaten ell yüreğinde olan Türk toplumu mu çekecek?

Bu nasıl oyun?

YILMAZ: "BİZİ SOKAĞA DÖKENLER, SONUÇLARINA DA KATLANACAKTIR!"

Bu Sese Kulak Verin!

HAK—İŞ, 10 yıllık hizmeti içinde mücadelesinin günün ve yerin şartlarına en uygun şekilde yaparak bugün çalışma hayatında güçlü bir ses olarak kendisini kabul ettirmiştir.

HAK—İŞ'e gönül bağlayan, mücadelesini hiçbir menfi propagandaya kapılmadan sürdüren işçilerimizin desteği yegâne güç kaynağımız olmuştur. Bu kaynaktan aldığımız güçle 10 yıldır iyiye, güzele, doğruya davet ettik, etmekteyiz, edeceğiz...

- Milletine, Vatanına bağlı,
- Zalimin ve mazlumun olmadığı bir düzene gönül vermiş,
- Haysiyetli bir hayata hasret,

**Dürüst, Cesur,
Faziletli, Çalışkan
İŞÇİLERİMİZ**

- Emeğimizin hakkını layıkıyla alabilmek,
- Alınlarınızı istismar ettirmemek için;

.Hakkın

.Haklı Yolun

.Hak Sahiplerinin...

YILMAZ MÜDAFİİ

**HAK—İŞ' DE
TOPLANALIM!**

Sendikalarımızdan...

YETKİLER

★ İstanbul'da kurulu VOLTAM KİMYA SANAYİİ ve GOM ELASTİK SAN. TİC. A.Ş. işyerlerinde yetki kesinleşti.

★ Konya'da kurulu KONEŞTAŞ Konya Unlu Gıda İmali San. ve Tic. A.Ş. işyerinde bir yılı geçkin bir süredir, görülen iki mahkemenin sonradan yetki kesinleşerek sözleşme çağrısı yapıldı.

★ Gaziantep'te kurulu Başpınar Gıda Sanayii işyerinde başlayan yetki ihtilafı mahkemenin feragatı ile neticelenerek, sendika yetkisi kesinleşti.

★ Adana-İzmir ve Kayseri'de kurulu 200 kadar Ekmek Fabrikası için ÖZ GIDA-İŞ'in istemiş olduğu yetkilerin cevapları gelmeye başladı.

★ İstanbul'da kurulu ÖĞÜTÜCÜLER VE GÖRGÜLÜ Gıda İşyerlerinde iki yıldır devam eden yetki ihtilafı mahkeme kararıyla yetki kesinleşerek sözleşme çağrıları yapıldı.

★ Ankara'da kurulu ANKARA UN ve KARDEŞLER UN FABRİKALARI için yetki alınarak sözleşme çağrıları yapıldı.

YENİ İLTİHAKLAR

★ İzmir'de kurulu olan ALTINYAĞ Fabrikasında çalışan 200 kadar işçi Tek Gıda-İş'ten ayrılarak yeni dönem Sözleşmelerinin ÖZ GIDA-İŞ tarafından yapılması için üye oldular.

★ Gaziantep'te kurulu Burcu Sabun, Ankara'da kurulu Kavaçık Menba Suyu işçileri eksiksiz olarak ÖZ GIDA-İŞ'e gelen yeni işyerleri.

MARSA İŞÇİLERİ ÖZ GIDA-İŞ'DE

Uzun zamandır Tek Gıda-İş Sendikası üyesi olan Adana Marsa İşçileri Tek Gıda-İş'in yürüttüğü sendikacılık anlayışının kendilerine hak getirmek söyle dursun, kazanılmış hakların da götürdüğünü iddia ederek ÖZ GIDA-İŞ Sendikasına katıldılar. ÖZ GIDA-İŞ Sendikası MARSA için Eylül 1986 tarihinde Yetki talebi ile Bakanlığa başvuracak.

UYUŞMAZLIKLAR-SÖZLEŞMELER

★ Türkiye Gıda İşverenleri Sendikası ile İstanbul'da kurulu ÜLKER Gıda Sanayii, Vaniköy Glikoz ve Nişasta, İzmir'de kurulu TURYAĞ yağ ve Mamûlatı, Ankara'da kurulu Sağlam ve Murat Un Fabrikaları işyerleri için sözleşmenin uyuşmazlıkları neticelenmesi akabinde ÖZ GIDA-İŞ bu işyerlerinde 3.500 kadar işçi adına Grev kararı, İşveren sendikası ise lokavt kararı almıştı.

Bu işyerleri için esas ihtilaf grub sözleşmesi hususunda yaklaşma olmayışı nedeniyle olmuştur. Grev ve lokavt kararlarından sonra bölgesel Seviyede sözleşmelerin tekrar görüşülmesi yaklaşımı üzerine tekrar müstakilen İZMİR ve İSTANBUL bölgesi için müzakereler yapılarak ihtilaf bu şekilde ortadan kaldırıldı. Haziran ayı içinde ANKARA-İSTANBUL-İZMİR işyerleri için sözleşmenin imzalanması bekleniyor.

★ Yem Sanayii Türk A.Ş.'nin 28 işyerinde çalışan 1200 işçi için sözleşme çağrısı yapılarak, görüşmelere başlanıyor. Bu işyerinin üyesi bulunduğu TUHİS'den ayrılması üzerine sözleşmeye Genel Müdürlük ile başlanacak.

★ Konya-Karaman'da kurulu Bumas Bulgur Sanayii işyeri için sözleşmenin uyuşmazlıkla neticelenmesi üzerine Sendikanın aldığı Grev kararının Haziran ayı başlarında uygulanacağı bekleniyor.

★ İstanbul'da kurulu Meysu işyeri için sözleşme uyuşmazlığı kaldırılarak anlaşmaya varıldı.

★ Unilever-İş'in İstanbul ve Çorlu'da kurulu Yağ Fabrikaları ve depo işyerlerinde çalışan bine yakın, Ankara'da Şekerci Osman Nuri işyerindeki 100 kadar işçi adına sözleşme müzakereleri devam ediyor.

ÖZ GIDA-İŞ: E.B.K VE S.E.K. İŞÇİSİ TEK GIDA-İŞ SENDİKASI'NIN SÖZLEŞMESİ İLE YENİ BİR DARBE ALMIŞTIR.

Toplam yedibin işçinin çalıştığı Et Balık Kurumu ve Süt Endüstrisi Kurumu işyerlerinde yeni dönem sözleşmelerin neticesi işçilerce yoğun bir tepki ile karşılanıyor. Büyük vadelerle ve oyunlarla ÖZ GIDA-İŞ'e geçmesi engellenen bu işyerlerinde bilhassa iş güvenliği hususunda tedirginlik had safhada. ÖZ GIDA-İŞ, bu büyük kitlenin tepkisini hiç umursamayan TEK GIDA-İŞ'e cevabı işçinin tek bir ses olarak vereceği kanaatindedir.

TÜMOSAN YETKİSİ

Konya'da kurulu bulunan TÜMOSAN (Türkiye Motor Sanayii A.Ş.) işyerinde Türk Metal Sendikası'nın varlığı tamamen silinmiş olmasına rağmen yetkiye yaptığı itiraz uzun süredir. İş Mahkemesi nezdinde görüşülmekte idi. Nihayet 5 Mayıs günü yapılan mahkeme ÖZ DEMİR-İŞ'in yetkisine karar verdi. Türk Metal'in bu karara karşı ümitsiz direnişini devam ettirmemesi halinde yakında sözleşmeye başlanabilecektir.

ARAS, BERAAT ETTİ

Öz Demir-İş Sendikası Genel Başkanı Mehmet ARAS, Konya Ceza Mahkemesince beraat ettirildi. Katıldığı Tümösan yetki uyuşmazlığı duruşmasında TÜRK-İŞ'e bağlı Türk Metal Sendikası Avukatlarına duruşma anında hakaret ettiği iddiasıyla 14 Nisan günü tutuklanan ARAS, 5 Mayıs 1986 günü görülen ilk mahkemesinde beraat etti.

UYUŞMAZLIK:

★ İstanbul'da kurulu T.O.E. (Türkiye Otomotiv Endüstrisi A.Ş.) işyerinde yaklaşık 800 işçi adına devam eden sözleşme uyuşmazlıkla neticelendi. Bu işyeriyle ilgili uyuşmazlık prosüdüğü işletiliyor.

★ Manisa'da kurulu BURSAN (Bursa Sanayii İşletmeleri A.Ş.) İşyerinde işveren işçilere ve Sendikaya karşı olumsuz tavır bu işyeri için sözleşme yapılmasını engelliyor. Bu işyeri için Grev kararı almış durumda.

Bu işyeri için Resmi Arabulucu Raporu da işverenin katı tutumu bakımından ilginç tesbitleri içeriyor.

Bu rapordan bir kaç bölümü aynen aktarıyoruz. Uyuşmazlığın tesbiti:

Bakanlıktan alınan işyeri yetkisi ile Bursan işyerinde çağrı yapan Öz Demir-İş Sendikasının çağrısına işveren cevap vermemiş ve masaya oturmamıştır.

Tarafların görüşleri:

Öz Demir-İş Sendikası Yetkilileri "Çağrıdan sonra bir kısım işçi işten çıkarılmış bir kısmı istifa ettirilmiştir ve işverenin diğer işletmelerinde çalıştırılmış-

lardır. Buna rağmen kesinleşmiş bir yetki halen o işyerinde çalışan ve sendikaya üye olan işçilerinin haklarını aramamızı gerektirmektedir." şeklinde beyanda bulunmuşlardır. Bursan işverenin Manisa Temsilcileri arabuluculuk aşamasında görüşmelere başlama doğrultusunda olumlu yaklaşımda buldukları halde "İstanbul'daki Merkez yetkilileri sendikacılığın reddine varacak bir katılıkla" kaçmışlardır.

Tavsiyeler:

İşyeri ağır çalışma şartları ve yüksek tehlikeye maruz bulunmaktadır. İşverenin 1.1.1986 tarihinden itibaren zam yaptığını söylediği kişiler (Tamamı 6 kişi) dışında herkes asgari ücretle çalışmaktadır. Aynı işyerinin sınırları içinde işverenin başka işletmeleri de vardır. (Gazsan gibi) işveren Bursan işyerinden istifa ettirdiği kişileri bu işletmelerde istihdam ettirmektedir.

Ücret ve istihdam güvenliği bakımından acil korumaya ihtiyacı olan bu işçilerin çoğu işverenin baskısı altında olduklarını beyan etmişlerdir.

Hidayet ALTINAKAR
Resmi Arabulucu

ÖZ DEMİR-İŞ SENDİKASI GEBZE ŞUBESİ 2. OLAĞAN GENEL KURULU YAPILDI

• Şube Başkanlığına yeniden Sertif KAHRAMAN seçildi.

Öz Demir-İş Sendikası Gebze Şubesi 2. Olağan Genel Kurulu, 4 Mayıs 1986 tarihinde Gebze Belediyesinin Halk Eğitim Salonunda beklenenin üzerinde bir iştirakle yapıldı.

Tek önerge ile oluşan Divan Heyetinde, Divan Başkanlığına Hak-İş Genel Eğitim Sekreteri **Salim Uslu**, Divan Başkan Yardım-

çılığına Öz Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı **Abidin Özkaraaslan**, Divan Kâtipliklerine **Halil Kampara** ile **Halis Ercelen** getirildiler.

Genel Kurula, HAK-İŞ ve bağlı sendika yöneticileri ile çok sayıda misafir katıldı. Misafirlerin arasında Refah Partisi Gebze İlçe Başkanı **Ömer Atmaca** ve Demok-

ratik Sol Parti Gebze İlçe Başkanı **Mehmet Doğan** da vardı.

Genel Kurul, Öz Demir-İş Sendikası Gebze Şube başkanı **Sertif Kahraman**'ın açış konuşmasıyla başladı. Kahraman konuşmasında, Türkiye'deki sendikacılığa değinerek, mevcut yasaları ve TRT'nin taraf tutan davranışını eleştirdi.

**Necati
ÇELİK**

*Konuşmak-tartışmak eylem değildir.
Konuşmaktan korkmak ışıktan
kaçmaktır.*

Genel Başkan **Necati ÇELİK** konuşmasında, çalışma hayatındaki çeşitli sıkıntılara değinerek bu konuda başta Türk-İş olmak üzere yetkilileri eleştirdi. Başkan **ÇELİK**, HAK-İŞ'in bugünkü menfi yasalara rağmen, Türk-İş'e rağmen, hatta iktidara rağmen var olduğunu ve var olacağını vurgulayarak sözlerini tamamladı.

Genel Kurulda bir konuşma yapan Öz Demir-İş Sendikası Genel Sekreteri **Abdurrahman GENÇ**, yasaları, yol üzerine çakılmış demir kazıklara, işverenlerin o oyunlarını da bu kazıklara gerilmiş dikenli tellere benzeterek şikâyetlerini dile getirdi, **GENÇ**, bu yasalar yüzünden ve iki yıldır kapanan iş yerlerinden işçi alacaklarını tahsil etmeğe uğraşmaktan, teşkilatlanmaya zaman bulamadığını şikâyetle sözlerini sürdürdü.

Genel Kurul'da misafirlere Refah Partisi ve Demokratik Sol Parti'nin Gebze İlçe Başkanları kısa birer konuşma ile görüşlerini ifade ettiler.

Hizmet-İş Sendikası Genel Sekreteri **Mahmut ASLAN** uzun bir konuşma yaparak, genellikle işçiye karşı olan gaddarca ve insanlıkdışı hareketlere değindi. **ASLAN**, konuşmasının bir bölümünde kendilerine bağlı kapıcıların sorunlarını dile getirirken sunları söyledi: "Bu gün hayvan-

ları koruma dernekleri varken, yaratılmışların en şerefli olan insan korunmadan yoksun bırakılmaktadır. Günümüz Türkiye'sinde köpeğine ayda 70-80 bin lira harcayanlar, kasaptan en güzel eti iki defa çekirmeden bu hayvanlara yedirmeyenler, insana 30 bin lirayı çok görüyorlar. Bunlar, söze geldimi adaletten bahsederler."

Öz Ağaç-İş Genel Başkanı **Abidin ÖZKARAASLAN**, Hizmet-İş Sendikası İstanbul Kapıcılar Şube Başkanı **Muzaffer UNLU** de yaptıkları konuşmalarında çeşitli sorunlara değindiler.

Öz Demir-İş Sendikası İstanbul Bölge Başkanı **Kerametdin ASLAN** ise, özgürce konuşma ortamının bu anti-demokratik yasalar ve uygulamalar karşısında mümkün olmadığını belirterek kısaca bu husustaki tepkisini dile getirerek sözlerini tamamladı.

Genel Kurul'da, Öz Demir-İş Sendikası Genel Başkanı **Mehmet ARAS**'ın Konya Cezaevinde tutuklu bulunması nedeniyle bulunamayışı karşısında bir önerge ile Genel Kurul olarak telgraf çekilmesi kararlaştırıldı.

Genel Kurul, yapılan seçimlerle tamamlanarak neticede Şube Başkanlığı'na yeniden **Sertif KAHRAMAN**, Şube Sekreterliğine **M.Ali ÇOPURKAYA**, Şube Mali Sekreterliğine **Mesut KONUK** seçildiler.

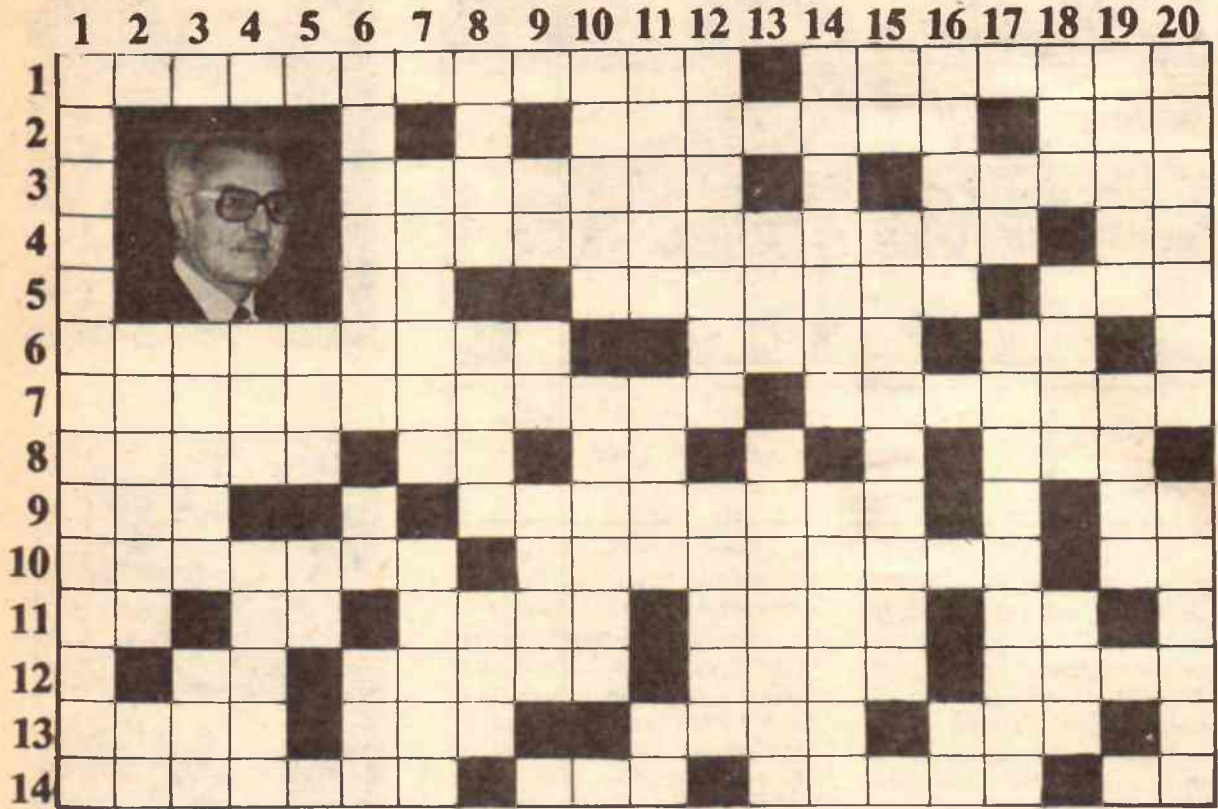
ABDURRAHMAN GENÇ

KERAMETTİN ASLAN

SERTİF KAHRAMAN

SOLDAN SAĞA:

1) 10. yılına giren Hak-İş Konfederasyonu'nun kuruluş tarihi (gün ve ay olarak)-Tıp ilmi 2) Dosdoğru, adaletli bir biçimde.-Etrafı sularla kaplı toprak parçası. 3) Faal-Geçmişin aynası. 4) Bir iş bulamamak anlamında bir deyim-Su (tersi). 5) Su (tersi)-Pazar çantası (çoğul)-Kabul etmeme (tersi). 6) Kalp, kafa ve vücut rahatlığımız-Sedası-Kur'an'da bir harf. 7) 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 22. maddesi ile öngörülen müessesenin adı.-Mal oluş bedeli. 8) Kötü bir duygu-Bir hece-İsim-Keder. 9) Birdenbire (tersi)-Mahalli bir yönetim kuruluşu-Kur'an harflerinden (tersi). 10) Bir

isim-Yükseklikler-Bir renk (tersi). 11) Başına bir harf gelirse beynelminel "imdat" işareti.-Ütanma-Ek, açıklama-Ankara'da ekonomik ve sosyal konularda araştırmalar yapan bir vakıf (kısaltılmış adı-tersi)-Bir haber ajansı. 12) Para birimi (kısaltılmış)-Ziraatla ilgili olan-Kıymetli madenlerde saflık derecesi-Hızlı hareket eden. 13) Bir işe müdahale (tersi)-Saf-Yiğit, cesur (tersi)-Fasıla. 14) Toplu sözleşme ihtilafından sonra tarafların anlaşmaya varması-Bir haberleşme aracı-Boş arazi-Boy'un zıddı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) Resimde görülen Hak-İş Konfederasyonu'nun seçimle gelmiş ilk genel başkanı. 2) Bir gezegen-Hazret kelimesinin kısaltılmış hali. 3) En değerli bir kavram-Dilsiz.

4) Bir basın ajansı-Bir uzunluk birimi. 5) Bedenin tamamlayıcısı-Ütanma. 6) Çalışacak kişi için edilmesi için emir-Yerli malı-İşçiyi en çok etkileyen bir fiat hareketi. 7) Dokuma (e-hali)-Geçici(tersi). 8) Kesinlikle anlamında bir kelime-Kibir-Askeri. 9) Çocuk sesi (tersi)-Yarayışlı, iyi, becerikli (tersi)-Şeyin çoğulu. 10) Keşfeden İstanbul'da bir semt. 11) Yönetimle ilgili-Adı Abdülkadir olan bir İslâm aliminin soyadı-Para birimi. 12) İnce ve parlak nakışla ilgili olan-Binanın parçası (eski söyleyişle). 13) Değme, dokunma-Sızlanma. 14) Melekler (tersi)-Kanun yapma işi. 15) Lâhza-İki şey arasındaki uzaklık (çoğul). 16) Çok fena-Bir renk. 17) Bir renk-Zaman zaman git anlamında bir deyim(tersi). 18) Allah(tersi)-Kur'an sureleri(tersi)-Ced. 19) Hanım yazar, isim-İlave. 20) Temizlik-Reis.

Mevzuat

YARGITAY
9.HUKUK DAİRESİ
E.1984/10089
K.1984/10237
T.18.2.1985

HİZMET BAĞITININ KURULMASINDAN ÖNCEYE AİT DE OLSA, ASKERLİK NEDENİYLE BORÇLANILAN SÜRE, KIDEM ÖNCESİ HESABINDA GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULUR.

ÖZET: Hizmet bağının, başka bir anlatımla, işçinin çalışmaya başlamasından önceki döneme ilişkin olsa da askerlik borçlanması, kıdem ödencesi hesabında göz önünde bulundurulacaktır. Ödenenin daha önce verilmiş olması durumunda, arta kalan miktar, hak sahibine ödenmelidir.

DAVA: Davacı, kıdem tazminatı farkının ötedilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, varit olmayan davayı reddetmiştir.

Hüküm, süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR: davacı, hizmet aktinin kurulmasından önce yaptığı muvazaf askerlik hizmetini Sosyal Sigortalar Kurumu'na borçlandığını ileri sürerek bu sürenin kıdem tazminatı hesabına katılması sonucu, bakiye kıdem tazminatı istemiştir. Mahkeme isteği reddetmiş ise de; 1475 sayılı İş Kanunu'nun kıdem tazminatını düzenleyici değişik 145. maddesinin 4. fıkrası hükmünce, "aynı yada değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre yaşlılık ve ya malüllük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan işçiye, bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden, son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödenir" hükmü getirilmiştir.

Yine kanun hükmünce sigortalıların er olarak silah altında geçen süreleriyle yedek subay okulunda geçen sürelerinin, istemleri halinde, günün asgari ücret üzerinden hesaplanacak primleri ödemeleri şartıyla, prim ödeme gün sayısına ekleneceği kabul edilmiştir.

SONUÇ: temyiz olunan kararın, yukarıda gösterilen sebeple davacı yararına BOZULMASINA, 18.2.1985 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY

9.HUKUK DAİRESİ
E. 1985/3078
K. 1985/2792
T. 20.3.1985

DİLEKÇEDEKİ İMZA NOKSANI DAVANIN REDDİNİ GE'REKTİRMEZ

ÖZET: 2922 sayılı yasaya göre süresi içinde idare kayıtlarından geçirilerek açılan dava dilekçesindeki imza noksanı, davanın reddedilmesini gerektirmez.

DAVA: Dava hakkında Ankara 1. İş Mahkemesi'nden verilen 13.2.1985 günlü ve 37 D.İş-6 D.İş sayılı hüküm davacı sendika avukatınca temyiz edilmiş olmakla, dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: İtiraz eden, 2822 sayılı Kanun'un 15. maddesinden öngörülen süre içinde itiraz dilekçesini ilgili mahkemeye vermiştir. İtiraz eden, itiraz dilekçesindeki imza noksanını tamamlamak istediğini duruşmada beyan etmiştir. Noksan olan imza işlemi tamamlanarak itirazın incelenmesi gerekirken, imzası unutulmuş dilekçenin geçersiz olduğunu kabul ederek itirazın reddine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur. Bu nedenle kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: temyiz edilen kararın yukarıda yazılı sebepten kesin olarak BOZULMASINA, 20.3.1985 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Alinteriyle

GÜNAH ÇIKARTMA SENARYOSU

Mayıs ayı başında Ankara'da toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu, Genel Grev de dahil olmak üzere bir dizi eylem kararları almıştır. Bu kararların içerisinde iki önemli husus var ki birincisi Genel Grev, ikincisi ise Toplu Sözleşme Görüşmelerinde direnme kararı!

Aslında Genel Grev ve sözleşmelerde direnme kararı alan bir işçi kuruluşunun eylem kararlarını eleştirmek bir talihsizliktir. Maksadımız da sendikal rekabetin gereği(!)olarak kararı karalamak asla değildir. Nevarki, alınan karara değil, karar alanların samimiyetsiz ve dirayetsizliğine bakıp Türk İşçisi'nin talihsizliğine üzülmemekte elde değil? Yasal düzenlemelerle Türk İşçisi'ni temsil konumuna getirilenlerin, işçiyi temsilden ne kadar uzak olduklarına bir kez daha şahit oluyoruz.

Hele o sözleşme müzakerelerinde direnme kararı yok mu? Çıldırtıyor insanı adeta! İşveren tekliflerine kuzu kuzu aynen imza atacaksın, direnmeden % 23 leri, % 27 leri, % 31 leri benimseyip, hatta yetki belgesi dahi almadan patronlarla kucak kucağa TİS imzalayacaksın, sonra da çıkıp sözleşmelerde direnme kararı aldım diyeceksin! HAK-İŞ, 150 bin üyesi ile 1500 işçiyi Greve götürürken, sen birbuçuk milyon üyem var diye böbürlenip 1300 işçiyle ancak grev yapacak sonra da sözleşmelerde direniyorum, bu yasalarla grev yapılmaz diye kılıf arayacaksın. Bu çelişkiyi basiretli Türk İşçisi görmüyor mu zannediyorsunuz?

Tekstil, Gıda, Belediye, Genel Hizmetler, Tarım ve diğer iş kollarında imzaladığınız TİS'ler % 11 lerden başlıyor, % 31 lerde son buluyor. Sonra da TV'de işverenlerle el ele tutuşup şov yapıyorsunuz.

Faaliyette bulunduğu 28 işkolundaki 32 sendikasıdan ancak 5 işkolunda 1307 işçiyle grev yapan Türk-İŞ'in diğer sendikaları işyeri grevi dahi yapamazken, Anayasa'nın 51. maddesi ile yasaklanan Genel Grevi hangi dirayetli yönetimle ve hangi kaynaştığı tabanla yapacağını merak ediyoruz!

1986 yılı genelde sözleşmeler yılıdır. 500 bin kamu işçisi, 400 bin özel sektör işçisi bu dönem TİS kapsamına bulunuyor. Yani 900 bin işçiyi aynı an-

da olmasa bile işkolu, işkolu ve peş peşe TİS bitiş tarihine göre işyeri veya işletmeleri greve götürdünüz mü Genel Grev fiilen başlamış demektir. Mademki Genel Grevi zorlayan şartlar hazır, o halde yasal yolu da mevcuttur. Hükümet önceden belirliyor diye şikayet ettiğimiz ücret zamları konusundaki rayici de böylece delmiş oluruz.

Grev erteleme mi? Asla! Bizzat Hükümetin Grev erteleme hususunda gelen teklifleri reddettiğini herkes biliyor.

O halde un hazır, şeker hazır, su hazır ama helvayı yapacak basiret ve dirayet yok! Görüyoruz ki: Türk-İş, imkan dahilindeki yasal hakları ısrarla kullanmıyor. Ya ne diyor? Genel Grev ve TİS görüşmelerinde direnme!

Ufak atsinlar da civcivler de yesin diyen bir yazar "Eylem kararına zorla "evet" diyenlerin şimdi soyut bir "Genel Grev" sözcüğü ile elbette Genel Grev yapmak gibi niyetleri yok. Genel Grevin Anayasa ve yasalarımızla yasaklanmış olduğunu bilinçlerine, dünya görüşlerine en az Başbakan Özal kadar özümseyerek yerleştirmişler (...) Evet, öyleyse ortalıkta dolaştırılan "Genel Grev" sözcüğü ile amaçlanan ne? Öncelikle büyük prestij kaybının içeride ve dışarıda biraz düzeltilmesi, sallanan koltukların kurtarılması, ileriye yönelik bir beklenti, umut yaratma. Gündemdeki uluslararası toplantılarda eleştirilerden kurtulma... Bu kadar kolay mı? Birlikte izleyeceğiz..." diye bir gerçeği tesbit ediyor.

Evet, Türk-İş seçim yılında itibar yenileme uğraşı veriyor. Türk-İş içinde seçmene selâm gönderenlerin iç çekişmeleri gözleniyor.

Açıkcası genel grev ve direnme kararına politika ve hesap bulaşmış...

Böylesine basit hesapların işçiyi getireceği hiç bir menfaat olmadığına inanan Hak-İş'in, Türk-İş'in günah çıkartma senaryosunda rol almayacağı muhakkaktır.

Ancak, gerçekten böyle bir karar alınır ve uygulamaya konma samimiyeti ve dirayeti gösterilirse bilsinler ki hak alma mücadelesinde HAK-İŞ'i ve çalışanlar ordusunu önlerinde bulacaklardır.

Salim Uslu

TÜRKİYE EKMEK SANAYİ İş Verenler Sendikası Genel Merkezi

863 Sokak Turgutlu İş Hanı No. 314 - İZMİR

Sayı : 986/42

31.7.5./1986

Suç ve ayıp artık saklanmaz oldu!
İŞVEREN SENDİKASI'NIN TEK GIDA-İŞ SENDİKASI'NA
ÜYELİK YARDIMI

Sayın Meslektaşım;

Merkezi İzmir'de bulunan Türkiye Ekmek Sanayi İşverenler Sendikası, bundan önce 1984 yılında yapılan Toplu İş Sözleşmesi akdinde ancak Sendikaya kayıtlı üyelerimizin iş aktinin yapılmasında yararlı olabilmiş, sendikaya kayıtlı olmayan üyeler ise kendileri Toplu İş Sözleşmesine taraf olmuşlardır ve bundan da zararlı çıktıkları hepimizin malumdur.

İzmir metropolünde 250 ekmek Sanayi İşvereni mevcut bulunmasına rağmen yalnız 90 meslektaşımız sendikaya kayıtlıdır. Bu yıl haziran ayında Toplu İş Sözleşme görüşmeleri başlayacaktır 1984 yılında yapılan Toplu Sözleşmede yalnız Tekgıda-İş Sendikası ile Toplu Sözleşme imzalamışken bu yıl buna ilaveten Öz Gıda-İş Sendikasında karşımızda olacaktır.

Toplu İş Sözleşmeleri Kanununda;

Bir işveren Sendikası, üyesi işverenlere ait işyerleri için; sendika üyesi olmayan bir işveren ise kendi işyeri için Toplu Sözleşme yapmaya yetkilidir hükmü mevcuttur.

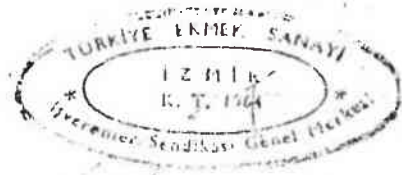
Sayın Meslektaşım,

Eğer tüm fırıncılar sendikaya üye olurlarsa, işçi ücretlerinden meydana gelen farkı ekmek maliyetine yansıtarak ekmekte gerçek maliyetimizi alabiliriz.

Haziran 1986 tarihinde başlayacak olan Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinin yapılması için tüm fırıncıların Sendikaya biran önce üyelik kaydınızı yaptırmanızda hepimizin büyük yarar sağlıyacağını bildiririm. İşçilerin başka bir Sendikaya kayıtlı olmaları için Tekgıda-İş Sendikasına üye olmalarına yardımcı olmanızı rica eder, mayırla işler dileriz.

Saygılarımla,

Mehmet ALİ YOLGÖRMEZ
GENEL BAŞKAN

*Bayramınızı en iyi dileklerimizle kutlar,
mutluluk ve esenlikler dileriz.*

HAK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

HAK-İŞ

TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
Cihan Sok. 1/31.32.36 Sıhhiye-ANKARA
Tel: 30 82 56 - 29 85 53

ÖZ DEMİR-İŞ

ÖZ-DEMİR, ÇELİK MADENİ EŞYA VE OTO SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI
Gazi Mustafa Kemâl Bul. No: 32/16 Maltepe-ANKARA Tel: 29 48 05

ÖZ İPLİK-İŞ

TÜM, DOKUMA, İPLİK TRİKOTAJ VE GİYİM SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI
İzmir Cad. Sümer Sok. No: 12/10 Kızılay-ANKARA
Tel: 29 46 83 - 29 35 99

ÖZ GIDA-İŞ

ÖZ TÜTÜN, MÜSKİRAT, GIDA SANAYİİ VE YARDIMCI İŞÇİLERİ SENDİKASI
Cihan Sok. 1/33 Sıhhiye-ANKARA
Tel: 30 82 56 - 29 85 53

HİZMET-İŞ

TÜM BELEDİYE VE GENEL HİZMET İŞÇİLERİ SENDİKASI
Çankırı Cad. No: 69/36 Dışkapı-ANKARA
Tel: 10 65 79

ÖZ AĞAÇ-İŞ

ÖZ-AĞAÇ SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI
Çankırı Cad. No: 69/8 Dışkapı-ANKARA
Tel: 11 38 94

HAK TARIM-İŞ

TÜRKİYE HAK TARIM, TOPRAKSU VE ORMAN SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI
Çankırı Cad. Anadolu İşhanı No: 22/35 Ulus-Ankara
Tel: 12 36 56